

# **In- och utträdande styrelseledamots ansvar enligt aktiebolagslagen**

**I samband med betalningsansvaret enligt 25  
kap. ABL och skadeståndsansvaret enligt 29  
kap. ABL**

Josefine Karlsson

Kandidatuppsats i handelsrätt

HARH12

HT14



**LUNDS UNIVERSITET**  
Ekonomihögskolan



# Innehållsförteckning

<b>Förord .....</b>	<b>9</b>
<b>Förkortningar.....</b>	<b>11</b>
<b>1. Inledning.....</b>	<b>13</b>
1.1 Bakgrund.....	13
1.2 Syfte och frågeställning.....	16
1.3 Avgränsningar .....	17
1.4 Metod och material .....	17
1.5 Disposition .....	20
<b>2. Bolagets styrelse .....</b>	<b>23</b>
2.1 Inledning .....	23
2.2 Allmänt om styrelse och styrelseledamot .....	23
2.2.1 Styrelsens uppgifter .....	24
2.2.2 Antalet styrelseledamöter .....	25
2.2.3 Styrelseledamotens rättsliga ställning.....	25
2.2.4 Styrelseledamotens uppgifter.....	25
2.2.5 Olika typer av styrelseledamöter .....	26
2.2.6 Styrelsesuppleanter .....	27
2.3 Två centrala ansvarsformer för styrelseledamöter .....	28
2.3.1 Betalningsansvar enligt 25 kapitlet ABL.....	28
2.3.2 Skadeståndsansvar enligt 29 kapitlet ABL .....	31
<b>3. När får styrelsesammansättningen rättslig verkan .....</b>	<b>35</b>

<b>4. In- och utträdande styrelseledamöters ansvar enligt 25 kap. ABL.....</b>	<b>39</b>
4.1 Inledning .....	39
4.2 Ansvarsgrunder och medansvar .....	40
4.3 Särskilt om inträdande styrelseledamöters ansvar .....	43
4.3.1 Ansvarsperioden .....	43
4.3.2 Ansvarsfrihetsgrunder.....	50
4.4 Särskilt om utträdande styrelseledamöters ansvar .....	58
4.4.1 Ansvarsperioden .....	58
4.4.2 Ansvarsfrihetsgrunder.....	63
4.4.3 Preskription enligt 25 kapitlet 20 a § .....	64
<b>5. In- och utträdande styrelseledamöters ansvar enligt 29 kap. ABL.....</b>	<b>67</b>
5.1 Inledning .....	67
5.2 Skadestånd enligt 29 kap. ABL.....	67
5.2.1 Allmänt .....	67
5.2.2 Närmare om överträdelse av borgenärskyddsreglerna ABL.....	68
5.2.3 Särskilt om in - och utträdande styrelseledamöters ansvar enligt 29 kap. ABL.....	71
<b>6. Sammanfattning och några slutord.....</b>	<b>74</b>
6.1 Några inledande ord .....	74
6.2 Betalningsansvar enligt 25 kap. ABL .....	74
6.3 Skadeståndsansvar enligt 29 kap. ABL.....	76
6.4 Några slutord.....	76
<b>Käll- och litteraturförteckning .....</b>	<b>78</b>
<b>Rättsfallsförteckning .....</b>	<b>83</b>

# Summary

The purpose of the following thesis is to study the law of entering- and exiting directors primarily from a shortage of capital perspective, first and foremost according to chapter 25 ABL and secondary in a damages perspective according to chapter 29 ABL. The law or preparatory works to the law do not offer guidance for entering - alternatively exiting directors and the doctrine have therefore been studied more deeply.

Several authors believe that when a director are entering into a board during the period of co-responsibility for the company's commitments, according to Chapter 25 ABL, a specific and reasonable time are given to provide the entering director an opportunity to familiarize themselves with the company's financial relationship before one can conclude that they have the same co-responsibility like the other directors. The co-responsibility period for the entering director does not begin at the same time as the director practically is entering the board. And on the other hand, when a director is leaving the board they have, according to the doctrine, a persistent co-responsibility for the company's commitments. However, the director only has co-responsibility if he leaves without knowing that the remaining board will proceed - and accomplish the procedures according to the law, chapter 25 20 § ABL, or if he has not tried to accomplish the procedure on his own.

Regarding the responsibility of damages, according to chapter 29 ABL, it should enter similarity to the responsibility according to chapter 25. ABL, i.e. a specific and reasonable time given to familiarize themselves with the company's business before they can be considered to hold accountable for the company in my opinion. The responsibility for damages ends immediately when a director leaves the board, unlike the responsibility for shortage of capital in chapter 25 ABL.



# Sammanfattning

Syftet med följande uppsats är att studera gällande rätt för in- och utträdande styrelseledamöter ur främst ett kapitalbristperspektiv enligt 25 kap. ABL och sekundärt ett skadeståndsperspektiv enligt 29 kap. ABL. Vid tillträdet – alternativt utträdet återfinns bristande vägledning i lagstiftningen samt förarbetena och därav har doktrin studerats djupare.

Flera författare anser att då styrelseledamot tillträder en styrelse under pågående ansvarsperiod enligt 25 kap. ABL ska särskild samt skälig tid ges för att ge ledamoten möjlighet till att sätta sig in i bolagets ekonomiska förhållande innan man kan anse att denna bär medansvar i likhet med övriga styrelseledamöter. Därav börjar inte ansvarsperioden löpa för den nytillträdde ledamoten vid samma tidpunkt som tillträdet rent praktiskt sker. Vid utträdet ur styrelsen anser doktrinen att det bör föreligga ett kvardröjande medansvar om ledamoten utträder utan övertygelse om att kvarvarande styrelseledamöter ska genomföra de åtgärder som är stadgade enligt 25 kap. 20 § ABL. Alternativt om inte ledamoten själv försökt genomföra det som krävs enligt lag.

Gällande skadeståndsansvaret bör detta inträda i likhet med medansvaret enligt 25 kap. ABL, det vill säga att särskild och skälig tid ges åt att sätta sig in i bolagets affärer innan man kan anses hålla ansvarig enligt min mening. Skadeståndsansvaret upphör, till skillnad från medansvaret enligt 25 kap. ABL, i och med utträdet.





# Förord

Tack till Krister Moberg som varit en fantastisk handledare och ett fantastiskt stöd för framställningen av denna uppsats.



# Förkortningar

ABL	Aktiebolagslagen (2005:551)
HD	Högsta domstol
HovR	Hovrätt
JT	Juridisk tidskrift
KBR	Kontrollbalansräkning
NJA	Nytt juridiskt arkiv, avdelning I
Prop.	Proposition
SCB	Statistiska centralbyrån
SEK	Svenska enkronor
SFS	Svensk författningssamling
SFS	Skatteförfarandelagen (2011:1244)
SvJT	Svensk juristtidning
TR	Tingsrätt
UC	Upplysningscentralen
VD	Verkställande direktör
ÅRL	Årsredovisningslagen (1995:1554)



# 1. Inledning

## 1.1 Bakgrund

Aktiebolagets främsta kännetecken är den grundläggande principen om ansvarsfrihet, vilket också är en anledning till verksamhetsformens dominans i Sverige.<sup>1</sup> Sverige består av närmare 400 000<sup>2</sup> aktiebolag och varje år bildas omkring 40 000<sup>3</sup> nya bolag samtidigt som tusentals<sup>4</sup> bolag går i konkurs varje år. Av dessa 400 000 bolag är 99,7 % privatägda.<sup>5</sup> Ägaren tillika aktieägaren står endast för risken av att förlora det investerade kapitalet och kan därmed, näst in till aldrig, ställas till svars för de juridiska oegentligheterna som bolaget kan begå.<sup>6</sup>

Ett aktiebolag är en juridisk person vilket innebär att bolaget kan ställas till svars för sin verksamhet. Det är således endast bolagets egen förmögenhet som kan tas i anspråk för att säkra dess skulder samt förpliktelser.<sup>7</sup> Emellertid måste bolaget representeras av företrädare i förhållande till omgivningen. Beslutsorganen i ett aktiebolag utgörs av bolagsstämman, styrelsen och verkställande direktör, i nämnd hierarkisk ordning.<sup>8</sup> Varje organ besitter enskilt ansvar i förhållande till bolaget samt utomstående enligt aktiebolagens reglering. Vilket är tillskillnad från t.ex. enskild firma då ägaren själv är personligt juridisk ansvarig eller handelsbolag där delägarna är personligt solidariskt ansvariga för bolagets uppkomna förpliktelser tillsammans med bolaget.<sup>9</sup>

Aktiebolag kan vidare delas in två skilda kategorier; privata – samt publika bolag. Det är endast publika bolag som får dela ut samt sälja aktieandelar till

---

<sup>1</sup> Af Sandberg, s. 13-14

<sup>2</sup> SCB, 2014

<sup>3</sup> Ekonomifakta, 2014

<sup>4</sup> UC, 2014

<sup>5</sup> SCB, 2014

<sup>6</sup> Aktiebolagens (2005:551) 1 kap. 3 § återger att aktieägarna ej besitter något personligt ansvar för bolagets åtaganden och den ekonomiska risken begränsas därav till enbart det investerade kapitalet.

<sup>7</sup> Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 3

<sup>8</sup> Keisu & Stattin, 2009, s. 38-39

<sup>9</sup> Af Sandberg, s. 14.

allmänheten. Aktiebolagets kapital kan vidare delas in i två ytterligare kategorier; det fria kapitalet, vilket aktieägare fritt förfogar över – respektive det bundna egna kapitalet som omfattas av bolagsborgenärernas skyddsintresse enligt lag.<sup>10</sup> I Sverige måste ett privat aktiebolag ha ett aktiekapital på minst 50 000 SEK och ett publikt aktiebolag måste minst ha 500 000 SEK i aktiekapital.<sup>11</sup>

Styrelsens uppgifter framgår ur 8 kap. 4 § ABL. Ur 1 st. redogörs att styrelsen svarar för bolagets organisation, förvaltning och dess angelägenheter. Av samma paragraf följer att styrelsen ska på ett betryggande sätt kontrollera bolagets bokföring, medelsförvaltning och dess ekonomiska förhållande.<sup>12</sup> Av förarbetena framgår därutöver att det åligger styrelsen att se till att organisationen är ändamålsenlig.<sup>13</sup> Vilket innebär att styrelsen ska införa rutiner och funktioner som verkar kvalitetssäkrande.<sup>14</sup> Enligt 8 kap. 4 § 2st. ska dessutom styrelsen fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation.<sup>15</sup>

Enligt 25 kap. 13-17 §§ ABL åligger det styrelsen särskilda uppgifter då det kan misstänkas kapitalbrist i bolaget. Dessa utgörs först och främst av att då det finns en befarad kapitalbrist ska en kontrollbalansräkning upprättas.<sup>16</sup> Om kapitalbristen bekräftas genom kontrollbalansräkningen ska styrelsen kalla till bolagstämma där vidare åtgärder ska bestämmas.<sup>17</sup> Om bolagsstämman beslutar att fortsätta driva bolaget ska styrelsen efter åtta månader upprätta en andra kontrollbalansräkning, för att bekräfta att kapitalbristen är läkt.<sup>18</sup> Om kapitalbristen ej är läkt ska styrelsen ansöka hos tingsrätten om beslut om likvidation.<sup>19</sup>

För att få styrelsen och dess ledamöter att agera i enlighet med aktiebolagslagen har lagstiftaren infört bl. a. två stycken ansvarsformer i aktiebolagslagen, nämligen betalningsansvaret i 25 kap. ABL och skadeståndsansvaret i 29 kap. ABL.

---

<sup>10</sup> Lindskog, 2008, s. 15

<sup>11</sup> ABL 1:5 resp. 1:14 ABL

<sup>12</sup> Svernlöv, 2011, s. 107

<sup>13</sup> Svernlöv, 2011, s. 107 och prop. 1997/98:99 s. 207

<sup>14</sup> Svernlöv, 2011, s. 107

<sup>15</sup> Svernlöv, 2011, s. 108

<sup>16</sup> ABL 25:13 1st och Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 21

<sup>17</sup> ABL 25:15 1st och Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 21

<sup>18</sup> ABL 25:16 och Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 22

<sup>19</sup> ABL 25:17 och Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 22

En anledning till att styrelseledamöter i större omfattning idag måste sätta sig in i aktiebolagsrättens reglering är det faktum att regleringen om betalningsansvaret under de senare åren har visat sig vara allt mer betydande då fler mål aktualiserats med anledning av borgenärernas ökade juridiska kunskap och därmed fått större insikt i de rättigheter de besitter för att kräva in bolagsfordringar personligen från styrelseledamöter. Vilket man kan se på benägenheten för bolagsborgenärer att föra talan mot styrelseledamöter med anledning av det personliga ansvaret.<sup>20</sup>

Jan Andersson anser att kapitalskyddsreglernas reella betydelse inte bör överskattas och att de i verkligheten mer sällan torde aktualiseras på grund av bevisvårigheter.<sup>21</sup> Andra problem han nämner med regleringen att de är föga lättillämpade och ej ändamålsenliga samt menar han att de är rättsekonomiskt ineffektiva vilket han förklarar med att lagstiftningen dirigerar bolagsorganen följa en procedur till en inte obetydlig kostnad.

Tillika har det under det senaste decenniet uppstått en rad olika indrivningsverksamheter med syfte att, till viss mån, söka upp fordringsägare på eget bevåg och kräva fordringar i utbyte mot generösa provisioner och därmed utnyttja lagstiftningen om det personliga betalningsansvaret för styrelseledamöter.<sup>22</sup> Oetiskt i situationen är att i flertalet fall, föll det sig som så, att fordringarna krävdes närmare tio år efter konkursen var ett faktum, ofta då styrelseledamöterna lämnat bolaget och dess konkurs bakom sig och gått vidare till nya arbeten alternativt startat ny näringsverksamhet. Under dessa år hade dessutom skulderna förräntat sig på sådant sätt att skulden ej längre stod i proportion till ansvaret enligt min mening. Med anledning av detta är det därmed högst aktuellt för styrelseledamöter att generellt öka sitt juridiska kunnande för att undvika en medansvarssituation.<sup>23</sup>

Flertalet uppsatser har skrivits med anledning av det ansvar styrelseledamöter besitter under styrelseperioden. Emellertid föreligger det fortfarande en viss oklarhet av rättsläget gällande det ansvar som är förhanden då nya styrelseledamöter tillträder alternativt utträder ur en styrelse under pågående

---

<sup>20</sup> Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 111

<sup>21</sup> Andersson, 2010, s. 255

<sup>22</sup> Prop. 2012/13:65 s. 7

<sup>23</sup> Stattin, 2009, s. 126

ansvarsperiod.<sup>24</sup> Problematiken gäller kring vilket inträdande - samt utträddande ansvar en styrelseledamot ska kunna anses besitta enligt lag samt i vilken omfattning och under vilken tidperiod detta ansvar kan anses gälla då det rör sig om styrelseväxling. Detta gäller både vid betalningsansvaret enligt 25 kap. ABL samt skadeståndsansvaret enligt 29 kap. ABL.

## 1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med följande uppsats är att reda ut de oklarheter som tycks föreligga vid in- samt utträde ur styrelse då lagstiftningen ej ger en önskad vägledning.

Uppsatsen kommer att se till styrelseledamöters ansvar vid in- samt utträde ur två olika perspektiv:

- i) Betalningsansvarsaspekten – Då personligt betalningsansvar uppstår på grund av att bolaget försätter sig i kapitalbrist enligt 25 kap. ABL (2005:551).
- ii) Skadeståndsaspekten – Då skadeståndsansvar uppstår på grund av att styrelseledamöter har förorsakat skada gentemot bolaget, aktieägare eller bolagets borgenärer enligt 29 kap. ABL (2005:551).

Frågeställningarna som uppsatsen i största möjliga mån ska försöka besvara är följande:

- I) Hur påverkas styrelseledamots ansvar vid inträde i styrelsen?
- II) Hur påverkas styrelseledamots ansvar vid utträde ur styrelsen?
- III) Utgör det någon skillnad för ansvaret sett till de två olika aspekterna i, ii?

Fokus kommer att läggas på ansvaret vid in – samt utträde under pågående ansvarsperiod i samband med betalningsansvaret enligt 25 kap. ABL, därefter kommer en kortare redogörelse att ske för in- och utträddande styrelseledamöters ansvar enligt skadeståndsreglerna i 29 kap. ABL.

Anledningen till att fokus valts att läggas på ansvarsreglerna enligt 25 kap. ABL är att dessa regler i större mån prövats av domstolar och därmed vållar större osäkerhet för ledamoten. Skadeståndsregleringen enligt 29 kap. ABL, där

---

<sup>24</sup> Se t.ex. Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 147 och 326



överträdelse skett av borgenärsskyddsregler, är mera sällan aktualiserade och har därav ej valts till den primära delen av uppsatsen.

### **1.3 Avgränsningar**

Betalningsansvaret och skadeståndsansvaret kan komma att träffa en mängd olika företrädare m.m. i ett aktiebolag. I följande uppsats har endast ansvaret beaktats för styrelseledamöter.

Vidare kommer endast ansvarsfrågan att behandlas som kan få betydelse då styrelseledamöten inträder i styrelsen respektive utträder ur styrelsen.

Det personliga ansvaret kan aktualiseras enligt flertalet lagar, följande uppsats har endast en lag tagits i beaktning, nämligen aktiebolagslagen (2005:551). Vidare har därutöver endast två kapitel i nämnda lag studerats, 25 kapitlet samt 29 kapitalet. Fokus har där förutom valts att läggas på betalningsansvar enligt 25 kapitlet aktiebolagslagen.

### **1.4 Metod och material**

Tillvägagångssättet för varje juridiskt problem är ej det samma. Även om den uppfattningen är i flera fall vanlig. Alla svar gå ej att finna i litteraturen. Att med denna utgångspunkt ta sig an ett juridiskt problem kommer i flera fall endast leda till frustration. I många fall går det ej att finna ett riktigt svar genom att läsa tillräckligt mycket eller tillräckligt länge. Dock finns en del frågor vilka går att studera sig fram till ett mer eller mindre sannolikt svar.<sup>25</sup>

För olika frågor talar dock olika lösningar med mer eller mindre straka argument. För att på ett rationellt sätt sortera möjliga lösningar och argument måste uppsatsförfattaren använda sig utav en vetenskaplig metod. Inom aktiebolagsrätten används ungefär samma metod av akademiker, praktiker och av domstolar. Dock utgörs skillnad i tillvägagångssättet, argumentationen samt tyngdpunkten vilket också kan vara en förklaring till differensen i resultaten.<sup>26</sup>

Många rättsvetenskapliga arbeten beskrivs som rättsdogmatiska. En viss debatt föreligger således om rättsdogmatiskt tillvägagångssätt är det mest korrekta för att

---

<sup>25</sup> Keisu & Stattin, 2007, s. 17-18

<sup>26</sup> Keisu & Stattin, 2007, s. 19

beskriva ett arbete av följande slag. Claes Sandgren påvisar definitionen av ordet dogmatiskt som ovetenskapligt och i motsats till förnyelse.<sup>27</sup> Definitionen av rättsdogmatik är enligt Aleksander Peczenik att framställa rättsordningen som koherent nätverk av huvudregler och undantag. Han menar att rättsdogmatikern använder sig av traditionella medel så som argumentation per *analogiam*, *e contrario* och *a fortiori* samt analys av lagens ändamål.<sup>28</sup> Emellertid återfinnes en viss oklarhet i vad rättsdogmatik egentligen innebär och av denna anledning kommer ej uppsatsen beskrivas med termen ”rättsdogmatisk”, även om Peczeniks definition ligger nära till hands.

Tre metoder kan komma att användas inom rättsvetenskapen<sup>29</sup>: rättskällevärdet, juridisk metod samt rättsvetenskaplig metod.<sup>30</sup> Ett gott resultat förutsätter ett systematiskt användande av metoden som även bör lämpa sig till ämne och material.<sup>31</sup>

Rättskällevärdet kan betraktas som det snävaste av de tre ovanstående metoderna. Inom denna metod ska de rättskällor beaktas som utpekats enligt rättskällevärdet, med detta åsyftas lagtext, förarbeten, rättspraxis samt doktrin i nämnd ordning. Dock kan listan av rättskällor utökas och inkludera även icke bindande reglering så kallat soft-law.<sup>32</sup> Begreppet brukar även omfatta rättskällornas användning t.ex. oskrivna principer för lagtext- och rättsfallstolkning, även analogier faller under de oskrivna principerna.<sup>33</sup> Metoden kan vidare sammanfattas enligt följande:

- Generell och systematisk beskrivning av rättskällorna samt juridiska argument.
- Undersökning angående respektive rättskällors legitimitet, auktoritet och vikt i juridisk argumentation, t.ex. frågan om lagmotivens betydelse för lagtolkning.
- Utvärdering av olika juridiska argument, t.ex. frågan om laganalogins grunder och hållbarhet.
- Analys av juridiska grundbegrepp, såsom ”gällande rätt” med sikte på begreppens användbarhet i juridisk argumentation.

---

<sup>27</sup> Sandgren, 2005, s. 650 f

<sup>28</sup> Peczenik, s. 249f

<sup>29</sup> Sandgren, 2007, s. 11

<sup>30</sup> Sandgren, 2007, s. 36

<sup>31</sup> Sandgren, 2007, s. 36

<sup>32</sup> Sandgren, 2007, s. 36-37

<sup>33</sup> Sandgren, 2007, s. 36

- Rättens morfologi, dvs. generell och systematisk beskrivning av rättsordningen struktur.
- Vissa frågor i politisk filosofi, t.ex. vad som menas med att rätten är legitim.
- Vissa frågor i moralfilosofi, t.ex. frågor om rättigheter, rättvisa och förhållandet mellan rätten och moralen.
- Vissa frågor i vetenskapsteori, t.ex. i vad mån vetenskapliga krav kan uppfyllas av rättsdogmatiken.
- I viss mån även andra filosofiska frågor.<sup>34</sup>

Juridisk metod är i förhållande till rättskälleläran ett mer vidgat begrepp dock än ett vagare sådant.<sup>35</sup> Gränsen mellan vad som gäller för rättskälleläran och den juridiska metoden är flytande. Den juridiska metoden inkluderas i rättskälleläran men är ytterligare vidsträckt, här tillförs aspekter på faktahantering och relationen mellan rättskällorna och fakta.

Den sistnämnda metoden, den rättsvetenskapliga metoden, är i förhållande till rättskälleläran och den juridiska metoden ytterligare vidsträckt. I denna metod inkluderas metoder för att analysera rätten t.ex. komparativ metod. Till denna metod hör dessutom empiriska metoder samt jurimetri. Inom omfånget av den rättsvetenskapliga metoden kan dessutom tilläggas att arbetet får influeras av andra vetenskaper än rättsvetenskap vilken kan öka insikten av rättsvetenskapen.<sup>36</sup>

Syftet med följande uppsats är att reda ut och analysera gällande rätt och därav föreligger rättskälleläran som den lämpligaste metoden då svaren söks i gällande rätt. Då det ej förefaller uppsatsförfattaren att vidta specifik faktahantering eller genomföra empirisk studie utan endast avgränsa sig till gällande rätt vore övriga metoder ej lämpliga att bruka.

Lagstiftningen som legat till grund för följande uppsats är aktiebolagslagen (2005:551), 25 – och 29 kapitlet. För en närmare förståelse av denna lagstiftning har förarbeten i form av regeringens propositioner används, de mest väsentliga propositionerna för uppsatsen är proposition 2000/01:150 *Likvidation av aktiebolag m.m.*, 2004/05:85 *Ny aktiebolagslag* samt 2012/13:65 *Förkortad tid för*

---

<sup>34</sup> Peczenik, s. 252

<sup>35</sup> Sandgren, 2007, s. 38

<sup>36</sup> Sandgren, 2007, s. 39

*personligt betalningsansvar.* Att propositionen till nuvarande aktiebolag används kan anses självklart och behöver därmed ej vidare motivering. Regeringens proposition om likvidation av aktiebolag m.m. har används då lagstiftningen rörande dessa frågor ej ändrats inför nuvarande aktiebolagslag och därmed har propositionen ansetts relevant. Den sista propositionen har ansetts relevant då det den 1 maj 2013 infördes en ny paragraf i aktiebolagslagen, 25 kap. 20a§, vilken nämns i följande uppsats och påverkar styrelseledamots betalningsansvar.

I propositionen om likvidation av aktiebolag m.m. hänvisas läsaren till doktrinen, bland annat Stefan Lindskog, 2008, *Kapitalbrist i aktiebolag Kommentarer till kap. 25:13-20 ABL*. Av denna anledning har Lindskogs bok spelat en central roll i framställningen av följande uppsats. En andra bok som också spelat en central är författad av Jan Andersson, 2010, *Kapitalskyddet i aktiebolag*, den tredje och sista centrala boken är författad av Bertil Oppenheimer, Gunnar Blomberg och Göran Mandorff, 2013, *Företag i kris*.

Därutöver har annan litteratur studerats som ansetts relevant för uppsatsen samt juridiska artiklar och analyser med anknytning till ämnet bland annat författade av Daniel Stattin och Torsten Sandström.

För att få en uppfattning om gällande rätt måste även praxis studeras. Vid studerandet av praxis har först och främst domar från HD används. Dock har det endast i begränsad utsträckning funnits HD-domar att tillgå och därmed har även underrättsdomar används då det funnits behov utav detta för att stödja argument. De mest centrala rättsfallen som används för följande uppsats är *NJA 2012 s. 858* samt hovrättsdomen *T4430/11*. Därutöver har ett flertal domar används från alla tre instanser. En del äldre rättsfall, t.ex. *NJA 1979 s. 157*, har används då det ej funnits nyare domar att tillgå eller där de ansetts särskilt relevanta för uppsatsen.

## **1.5 Disposition**

Följande uppsats disponerad på sådant sätt som skall ge läsaren en förståelse för den bakomliggande juridiken till den framställda problematiken. Skribenten förutsätter att läsaren till viss del besitter kunskap i associationsrätten och därmed aktiebolagsrätten. Uppsatsen behandlar med detta ej uppbyggnaden av aktiebolag utan fokuserar istället på styrelsens arbete och dess ansvar. Av det följer att

nästkommande kapitel, kapitel 2, är av sådan generell natur att läsaren skall få möjlighet att få en förståelse kring regleringen av bolagsstyrelsen och därmed en förståelse för den juridik som ligger till grund för uppsatsen.

Andra kapitlet behandlar således styrelsen i ett generellt perspektiv, dess uppgifter, antalet styrelseledamöter, dess rättsliga ställning, styrelseledamöternas uppgifter samt olika typer av styrelseledamöter och slutligen styrelsesuppleanter i nämnd ordning. Därefter behandlas de två centrala ansvarsformerna som kommer ligga till fokus i uppsatsen, nämligen betalningsansvar enligt 25 kap. ABL samt skadeståndsansvar enligt 29 kap. ABL. Andra kapitlet är endast av deskriptiv karaktär och mer djupgående analys följer av nästkommande kapitel i uppsatsen.

I tredje kapitlet som följer behandlas då styrelsesammansättningen får rättslig verkan. En förståelse för då styrelsens rättsliga verkan inträder är väsentligt för vidare läsning.

Fjärde kapitlet utgör ett av två centrala kapitel i uppsatsen och behandlar in- och utträdande styrelseledamöters ansvar enligt 25 kap. ABL. Kapitlet är uppdelat på sådant sätt att det först kommer behandla inträdande styrelseledamöters ansvar och därefter utträdande styrelseledamöters ansvar. Varje delkapitel är därutöver indelat i ansvarsperioden samt ansvarsfrihetsgrunder. Då ansvarsperioden för inträdande styrelseledamöter behandlas kommer fokus ligga kring ansvarsperiodens början. Likadant gäller vid utträdande styrelseledamöters ansvar, då fokus ligger på ansvarsperiodens slut. Under ansvarsperioden samt ansvarsfrihetsgrunder kommer först en allmän behandling av ämnet därefter följer ett avsnitt specifikt till tillträdande alternativt utträdande styrelseledamöter. Sist i kapitlet, med tillhörande utträdande styrelseledamöter, kommer preskriptionsregleringen att behandlas.

I femte kapitlet behandlas styrelseledamöters skadeståndsansvar enligt 29 kap. ABL. Där följer en mer allmän inledning av skadeståndsansvaret och därefter mer djupgående analys av överträdelser av borgenärsskyddsregler samt vad som gäller för in- och utträdande styrelseledamöter. Kapitlet avslutas med några avslutande reflektioner.

I sjätte kapitlet återfinns en sammanfattning av uppsatsen. Sammanfattningen är indelad i tre stycken avsnitt och börjar med några inledande ord, därefter följer sammanfattning av betalningsansvaret enligt 25 kap. ABL och slutligen sammanfattas skadeståndsansvaret enligt 29 kap. ABL. Slutligen följer, i vanligt ordningen, käll- och litteraturförteckning samt rättsfallsförteckning.

## 2. Bolagets styrelse

### 2.1 Inledning

I följande kapitel kommer bolagets styrelse att behandlas. Kapitel kommer inledningsvis ge en allmän överblick om styrelsen samt styrelseledamöten. Därefter kommer kapitlet behandla styrelsens uppgifter, antalet styrelseledamöter i en styrelse samt dess rättsliga verkan. Kapitel kommer vidare behandla de enskilda styrelseledamöternas uppgifter samt olika typer av styrelseledamöter och slutligen kommer styrelsesuppleantens verkan att behandlas.

### 2.2 Allmänt om styrelse och styrelseledamot

Ett aktiebolag ses som en självständig juridisk person. I ett publikt aktiebolag finns det tre beslutande organ som verkar i hierarkisk ordning, vilka utgörs av bolagsstämma, bolagsstyrelse samt verkställande direktör (VD). I ett privat aktiebolag måste det finnas stämma och styrelse och det får finnas VD. Styrelsen, vilket utgör ett kollegialt bolagsorgan skall enligt 8 kap. 1 § ABL bestå av en eller flera styrelseledamöter. Styrelsen utses normalt av bolagsstämman, 8 kap. 8 § ABL.<sup>37</sup> I lagstiftningen är det ej stadgat vem som får ingå i en styrelse med undantag från de hinder som framgår av 8 kapitlet 10-12 § §.<sup>38</sup> Styrelsens funktion och arbete regleras delvis av 8 kap. ABL. Styrelseledamotens ansvar regleras bland annat av 25 kap. ABL bland annat 25 - samt 29 kap. ABL.<sup>39</sup>

Styrelsen, agerar i form av ett kollegialt organ.<sup>40</sup> Som förtroendeman förutses dock styrelseledamöten aktivt delta i det kollegiala beslutsfattandet och med detta sätta sig in i bolagets situation.<sup>41</sup> Att i rollen som ledamot inta en passiv ställning

---

<sup>37</sup> Lundén, 2010, s. 116.

Det kan ur bolagsordningen framgå att en eller flera styrelseledamöter skall tillsättas av anställda eller kommun. 8 kap 8§ Abl

<sup>38</sup> En juridisk person kan ej vara styrelseledamot, ej heller den som är underårig eller försatt i personlig konkurs eller innehar förvaltare enligt 11 kap. 7§ föräldrabalken. Detsamma gäller även den som är försatt med näringsförbud enligt 6§ lagen om näringsförbud. 12§ reglerar att personer ej aktivt tänker delta i styrelsearbete ej får ingå i styrelsen utan godtagbara skäl, det s.k. målvaktförbudet (Björn lunden 116 ab)

<sup>39</sup> Sandström, 2012, s. 210

<sup>40</sup> Wiberg, Lilja & Skeppstedt, s. 12

<sup>41</sup> Wiberg, Lilja & Skeppstedt, s. 5

eller medvetet sätta sig i en underlåten position i relation till styrelsearbetet strider mot uppdraget som styrelseledamot som utgörs av ett personligt förtroende.<sup>42</sup>

### 2.2.1 Styrelsens uppgifter

Till skillnad från bolagsstämman som endast sammanträder ett fåtal gånger per år ansvarar styrelsen samt VD:n fortlöpande för bolagets förvaltning.<sup>43</sup> Styrelsens ansvar omfattas av det som kan avskiljas från stämmans exekutiva kompetens<sup>44</sup> och utgörs huvudsakligen av tre ansvarsområden: 1) ställföreträdaransvar 2) förvaltningsansvar samt 3) ekonomiskt ansvar.<sup>45</sup>

Styrelsens främsta syfte är att agera i enlighet med bolagets syfte enligt 3 kap. 3 § ABL och i och med det bereda aktieägarna vinst till fördelning om ej annat framgår i bolagsordningen.<sup>46</sup> Styrelsen har det yttersta ansvaret för bolagets rapportering till ägare och omvärld och att denna rapportering sker korrekt och fullständigt återger bolagets finansiella ställning samt risker.<sup>47</sup>

En av styrelsens huvuduppgifter är att övervaka den löpande förvaltningen inom bolaget.<sup>48</sup> Styrelsen ska fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och tillsammans med VD utforma en företagsstrategi och förhandla om ersättningar inom bolaget,<sup>49</sup> samt se till så att bokföring, medelsförvaltning och ekonomiska förhållande kontrolleras på ett betryggande sätt, 8 kap. 4 § ABL. Styrelsen har med detta i uppgift att enligt 8 kap. 5 § ge skriftliga instruktioner för hur och när nödvändiga ekonomiska rapporter ska lämnas till styrelsen för att ge styrelsen möjligheter att följa den ekonomiska utvecklingen inom bolaget.

Styrelsen i bolag ska ytterligare fastställa en arbetsordning enligt 8 kap. 6 § där en arbetsfördelning ska framgå mellan styrelseledamöterna i publika bolag.<sup>50</sup> Ytterligare uppgifter som föreligger är att lämna nödvändiga uppgifter till bolagsverket, framlägga årsredovisning samt tillsätta VD enligt 8 kap. 27 §.

---

<sup>42</sup> Wiberg, Lilja & Skeppstedt, s. 12

<sup>43</sup> Sandström, 2012, s. 210

<sup>44</sup> Bergström & Samuelsson, 2012 s. 95

<sup>45</sup> Wiberg, Lilja & Skeppstedt, s. 8

<sup>46</sup> Bergström & Samuelsson, 2012, s. 96

<sup>47</sup> Wiberg, Lilja & Skeppstedt, s. 12

<sup>48</sup> Wiberg, Lilja & Skeppstedt, s. 12

<sup>49</sup> Bergström & Samuelsson, 2012, s. 95

<sup>50</sup> Paragrafen gäller ej för privata bolag (Prop. 2013/14:86 s. 128)



Styrelsen besitter tillika rätten att utse särskilda firmatecknare för bolag enligt 8 kap. 37 §.<sup>51</sup>

### **2.2.2 Antalet styrelseledamöter**

Varje privat aktiebolag ska bestå av en styrelse om minst en ledamot enligt 8 kap. 1 §. Emellertid, vid färre än tre ledamöter måste det finnas minst en suppleant.<sup>52</sup> Paragrafen hänvisar vidare till 3 kap. 1 § där det vidare framgår ur punkt 6 att antalet styrelseledamöter ska anges i bolagsordningen med exakt antal eller ett givet intervall. För publikt bolag gäller även 8 kap. 46 § ABL att bolaget måste inneha en styrelse om minst tre ledamöter. Rekommenderat vore udda antal för att underlätta omröstningar.<sup>53</sup> Det finns ingen övre gräns för antalet styrelseledamöter, dock kan en allt för stor styrelse bli svårhanterlig.<sup>54</sup>

Om styrelsen består av fler än en ledamot ska följaktligen en av ledamöterna utses till ordförande enligt 8 kap. 17 § ABL. Ordförande utses av styrelsen om ej annat föreligger enligt bolagsordningen. Ur 8 kap. 49 § ABL framgår vidare att om bolaget är publikt får inte samma person vara styrelseordförande som verkställande direktör.<sup>55</sup>

### **2.2.3 Styrelseledamotens rättsliga ställning**

Styrelseledamöterna kan ses som sysslomän i förhållande till bolaget.<sup>56</sup> Styrelseledamöterna innehar därmed en lojalitets- och vårdnadsplikt gentemot bolaget. Det innebär vidare att ledamöterna ska agera med omsorg i bolagets intresse vid fullgörandet av sitt uppdrag och enligt bästa förmåga förhindra bolaget skada. Det är bolaget som utgör huvudman och ej aktieägarna, även om styrelsen utses av bolagsstämman.<sup>57</sup>

### **2.2.4 Styrelseledamotens uppgifter**

Styrelsen agerar som ett kollegialt organ. Samtliga styrelseledamöter är med detta ansvariga för det arbete och de beslut som faller inom ramen för styrelsearbetet.<sup>58</sup>

---

<sup>51</sup> Bergström & Samuelsson, 2012, s. 95

<sup>52</sup> Lundén, 2010, s. 118

<sup>53</sup> Lundén, 2004, s. 12

<sup>54</sup> Lundén, 2010, s. 118 samt Lundén, 2004, s. 12

<sup>55</sup> Lundén, 2010, s. 119

<sup>56</sup> Keisu & Stattin, 2009, s. 83

<sup>57</sup> Keisu & Stattin, 2009, s. 83 och Wiberg, Lilja & Skeppstedt, s. 12

<sup>58</sup> Se styrelsens uppgifter under avsnitt 2.1.1

Emellertid, kan det ske en intern arbetsfördelning av uppgifterna mellan enskilda styrelseledamöter.<sup>59</sup> Det åligger dock varje enskild ledamots ansvar att hålla sig uppdaterad om bolagets ekonomiska utveckling och agera aktivt i likhet med vad lagstiftningen anger. Att förhålla sig passiv i förhållande till styrelsearbetet är där med ej ursäktade och ej i enlighet med lag.<sup>60</sup>

Den styrelseledamot som väljs till ordförande för styrelsen intar en central roll i styrelsearbetet och har i uppgift att kontrollera att arbetet sker i vederbörlig ordning enligt 8 kap.17 § ABL.<sup>61</sup> Vikten av ordförandes uppgifter framgår av det faktum att de till en del är sanktionerade med straff enligt 30 kap. 1 § 1 st. 3 p. ABL.<sup>62</sup> Till dessa uppgifter faller 8 kap. 18 § att det är ordförandes skyldighet att sammankalla styrelseledamöter till styrelsemöte eller om styrelseledamot eller verkställande direktör begär det. Det är också ordförandes skyldighet inkalla suppleant om styrelseledamot uteblir enligt 8 kap. 20 § ABL. Slutligen är det ordförandes skyldighet att enligt 8 kap. 21 § 2 st. ombesörja styrelseledamöterna tillfälle att delta i ärendets behandling och få tillfredställande underlag för att fatta beslut kring ärendet.<sup>63</sup>

Styrelseordföranden är vanligtvis en länk mellan styrelsen och företagsledning respektive styrelsen och aktieägarna<sup>64</sup>, vilken även medför att det faller till dennes uppgift att informera styrelseledamöterna om bolagets förhållande samt viktiga händelser.<sup>65</sup>

### **2.2.5 Olika typer av styrelseledamöter**

Det finns tre olika typer av styrelseledamöter: *De jure*-director, *De facto*-director och *shadow director*.<sup>66</sup>

*De jure*-styrelseledamot är enligt lag vald styrelseledamot.<sup>67</sup>

---

<sup>59</sup> Svernlöv, 2011, s. 55

<sup>60</sup> Wiberg, Lilja & Skeppstedt, s. 28-29

<sup>61</sup> Af Sandberg, s. 98

<sup>62</sup> Wiberg, Lilja & Skeppstedt, s. 31

<sup>63</sup> Af Sandberg, s. 98

<sup>64</sup> Wiberg, Lilja & Skeppstedt, s. 31

<sup>65</sup> Af Sandberg, s. 99

<sup>66</sup> Svernlöv, 2012, s. 43 och 46

<sup>67</sup> Svernlöv, 2012, s. 46

*De facto*-styrelseledamot är ej styrelseledamot i enlighet med lagens mening. Trots det, kan det finnas personer med ett väsentligt inflytande över bolagets verksamhet med aktieägarnas vetskap och agerar därmed i likhet med *de jure*-styrelseledamot.<sup>68</sup> De besitter en maktposition att påverka och har med detta samma formella och moraliska skyldigheter som *de jure*-styrelseledamot. *De facto*-styrelseledamot bör därmed kunna anses bära samma ansvar gällande av 25- och 29 kap. ABL.<sup>69</sup> Stattin ger två rekvisit för att det skall röra sig om *de facto*-styrelseledamot (1) att någon faktiskt agerat som styrelseledamot (2) att det skett med bolagets vetskap och samtycke.<sup>70</sup>

*Shadow director* är i likhet med *de facto*-styrelseledamot en person som besitter väsentligt inflytande över bolaget men som ej vill visa detta utåt.<sup>71</sup> För att det ska avses vara en *shadow director*, krävs enligt Stattin (1) att en person lämnat anvisningar till bolaget – kanske typiskt sett styrelsen eller till verkställande direktören – (2) att bolaget visat följsamhet mot dessa anvisningar så att man kan säga att ett mönster utbildats.<sup>72</sup> *De facto*-styrelseledamot och *shadow director* anses bära samma ansvar som övriga styrelseledamöter.<sup>73</sup>

## 2.2.6 Styrelsesuppleanter

Bolag med en styrelse om mindre än tre stycken ledamöter måste minst inneha en suppleant enligt 8 kap. 3 § ABL. Antalet suppleanter ska anges i bolagsordningen enligt 3 kap. 1 §. 1st. p. 7.<sup>74</sup> En styrelsesuppleant kan betraktas som en ersättare till en ordinarie ledamot. Detta kan vara en personlig ersättare som ska ersätta en specifik ledamot då denna får förhinder alternativt en suppleant som har möjlighet att ersätta vilken styrelseledamot som än får förhinder.<sup>75</sup> Då en suppleant inträder i styrelsen i from av ersättare tar denna på sig samma ansvar som övriga styrelseledamöter<sup>76</sup> och kan därmed bli ansvariga enligt 25 kap. – och 29 kap.

---

<sup>68</sup> Svernlöv, 2012, s. 43-47

<sup>69</sup> Lindskog, 2008, s. 123

<sup>70</sup> Stattin, 2008, s. 409

<sup>71</sup> Keisu & Stattin, 2009, s. 150-151

<sup>72</sup> Stattin, 2008, s. 414ff

<sup>73</sup> Keisu & Stattin, 2009, s. 150-151

<sup>74</sup> Wiberg, Lilja & Skeppstedt, s. 3

<sup>75</sup> Lundén, 2004, s. 13

<sup>76</sup> Lindskog, 2007, s. 121

ABL.<sup>77</sup> Suppleanten bär inget ansvar för de beslut som tas då denne ej närvarar vid sammanträde eller då den närvarar i form av suppleant.<sup>78</sup>

## **2.3 Två centrala ansvarsformer för styrelseledamöter**

De två centrala ansvarsformer som jag kommer att behandla i detta avsnitt är det personliga betalningsansvaret för styrelseledamöter enligt 25 kap. ABL samt styrelseledamöternas skadeståndsansvar enligt 29 kap. ABL.

### **2.3.1 Betalningsansvar enligt 25 kapitlet ABL**

25 kap. ABL reglerar likvidation och konkurs. I 13-20 §§ regleras åtgärder samt ansvar då det kan misstänkas att kapitalbrist föreligger i bolaget.<sup>79</sup> Aktiebolagets bundna egna kapital verkar som skydd för bolagsborgenärerna.<sup>80</sup> Regleringen är i första hand till för att skydda dessa borgenärer i en förlustbringande verksamhet.<sup>81</sup> Det har av lagstiftaren ansetts rimligt att sätta en gräns för hur långt en verksamhet kan drivas innan den i borgenärernas intresse måste avbrytas genom likvidation.<sup>82</sup> Enligt lagstiftningen nås denna punkt då det föreligger kritisk kapitalbrist i bolaget vilket vidare innebär att aktiekapitalet kommit under en halv del av det registrerade kapitalet.<sup>83</sup>

Då det föreligger kapitalbrist ligger det på styrelsens ansvar att iaktta ett visst handlingsmönster som anges i 25 kap. 13-17 §§ ABL. Om föreliggande handlingsmönster ej åtföljs kan samtliga styrelseledamöter solidariskt ådra sig medansvar under den tid då styrelsen åsidosätter sina förpliktelser enligt 18-20 §§.<sup>84</sup> Då styrelsen utgör ett kollegialt organ drabbas samtliga styrelseledamöter av ett solidariskt medansvar för bolagets förpliktelser som uppkommer under en viss tidsperiod, den så kallat ansvarsperioden.<sup>85</sup>

---

<sup>77</sup> Persson, s. 12

<sup>78</sup> Lundén, 2004, s. 13

<sup>79</sup> Oppenheimer, Blomberg, Mandorff, s. 17 och 21

<sup>80</sup> Lindskog, 2008, s. 15

<sup>81</sup> Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 21

<sup>82</sup> Lindskog, 2008, s. 17

<sup>83</sup> Lindskog, 2008, s. 17 & Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 17

<sup>84</sup> Lindskog, 2008, s. 19

<sup>85</sup> Lindskog, 2008, s. 23

Ansvarsperiodens startpunkt utlöses vid den tidpunkt då styrelsen senast skulle ha vidtagit den åtgärd som den underlåtit att vidta.<sup>86</sup> Om styrelsen i efterhand vidtar de lagstiftade åtgärder som anges enligt ABL avslutas ansvarsperioden och ledamöterna har ej något medansvar för de förpliktelser som uppkommer därefter. Dock bör noteras att ansvaret för förpliktelser uppkomna dessförinnan vidtagna åtgärder kvarstår.<sup>87</sup>

Medansvaret utgörs av en handlingsdirigerande funktion<sup>88</sup> behäftat med kraftiga sanktioner för den som ej handlar enligt aktiebolagens bestämmelser där iakttagandet av handlingsmönstret ska leda till att kapitalbristen läks alternativt att bolaget likvideras.<sup>89</sup> Därmed utgör det speciellt viktigt för styrelseledamöter att vara medvetna om lagstiftningen rörande kapitalbrist m.m.

Det medansvar som en styrelseledamot drar på sig kan jämföras med det ansvar som en handelsbolagsman har för handelsbolagets förpliktelser, skillnad utgörs emellertid av att styrelseledamot endast är ansvarig för nya förpliktelser.<sup>90</sup> Det vill säga att ansvaret endast omfattas av de förpliktelser som uppkommit efter försummelsen.<sup>91</sup>

Aktiebolagslagens 25 kapitel 13-20 §§ kan sammanfattas enligt följande:

(1) Då det finns skäl att misstänka att det egna kapitalet understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet skall styrelsen genast upprätta en kontrollbalansräkning.

(2) Kontrollbalansräkningen ska granskas av bolagsrevisorerna.<sup>92</sup>

(3) Om kontrollbalansräkningen påvisar att det föreligger faktisk kapitalbrist enligt (1) skall styrelsen snarast möjligt kalla till bolagsstämma (första kontrollstämman).

---

<sup>86</sup> Andersson, 2010, s. 265

<sup>87</sup> Andersson, 2010, s. 265

<sup>88</sup> Lindskog, 2008, s. 20 & Prop. 2000/01:150 s. 43

<sup>89</sup> Lindskog, 2008, s. 17

<sup>90</sup> Lindskog, 2008, s. 24

<sup>91</sup> Andersson, 2010, s. 265

<sup>92</sup> För mindre bolag se regleringen i 9 kap. 1 § ABL: Där kontrollbalansräkningen skall undertecknas av styrelsen (Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 21).

(4) Om beslut fattas att bolaget ej ska likvideras har aktieägarna åtta månader (rådrumsfristen) på sig att läka kapitalbristen.

(5) Inom rådrumsfristen ska en andra bolagsstämma hållas där det med stöd av en andra kontrollbalansräkning påvisa att kapitalbristen är läkt. Förefaller ej detta skall bolagets likvideras.

(6) Om ej ovanstående punkter efterföljs inträder personligt ansvar vid den tidpunkten på styrelse underlåtit sig att vidta åtgärd enligt någon av punkterna.<sup>93</sup>

Det finns tre bakomliggande intressen till det föreliggande handlingsmönstret. Den första intressegruppen utgörs av de befintliga bolagsborgenärerna vilka har intresse av att avveckla bolaget så tidigt som möjligt för att undvika att allt mer kapital förbrukas i bolaget. Den andra intressegruppen är tillkommande borgenärer som bör varnas innan det uppstår fordringar till det krisdrabbade bolaget. Den tredje och sista intressegruppen är aktieägarna vilka önskar upplysning för lämpliga åtgärder.<sup>94</sup>

Det finns vissa ansvarsfrihetsgrunder alternativt ansvarsreducerande grunder som eliminerar effekten av medansvaret.<sup>95</sup> Detta innebär att styrelseledamot har möjlighet att exculpera sig. Det personliga ansvaret enligt ABL 25 kap. 18 § är utformat som ett presumtionsansvar vilket innebär att ansvaret förutsätter försumlighet. Försumlighet innebär vidare underlåtenhet att agera enligt lag.<sup>96</sup> Vid exculpering ligger bevisbördan hos den som ansvaret riktas mot.<sup>97</sup> Mer om ansvarsfrihetsgrunder behandlas under avsnitt 4.3.1.1.

Att åsidosätta det reglerade handlingsmönstret kan dessutom leda till skadestånd enligt 29 kap. ABL 1 § då det handlar om att åsidosätta aktiebolagslagens reglering. Dock har som nämnts lagstiftaren inte nöjt sig med skadeståndsansvaret

---

<sup>93</sup> Oppenheimer, Blomberg, & Mandorff, s. 21-22 och Lindskog, 2008, s. 19

<sup>94</sup> Lindskog, 2008, s. 20-21

<sup>95</sup> Lindskog, 2008, s. 129

<sup>96</sup> Lindskog, 2008, s. 122

<sup>97</sup> Andersson, 2010, s. 266

utan i detta påbud en ren särskild påföljd, nämligen medansvaret<sup>98</sup>, vilket kan anses strängt i förhållande till skadeståndsansvaret<sup>99</sup> som ska behandlas nedan.

### 2.3.2 Skadeståndsansvar enligt 29 kapitlet ABL

Skadeståndsansvaret enligt 29 kap. ABL kan i vissa situationer anses kompletterande till det personliga betalningsansvaret enligt 25 kap. 18-20 §§ ABL men har självfallit även en självständig betydelse.<sup>100</sup> Reglerna om skadestånd enligt 29 kap. ABL spelar en central roll som styrning – och sanktionsmedel.<sup>101</sup> Det är centralt för bolagsstyrningssystemet om möjligheten att sanktionera oaktsamma beteende som avviker från de handlingsnormer som följer av gällande rätt.<sup>102</sup>

Skadeståndsreglerna inom aktiebolagslagen skiljer mellan internt – respektive externt ansvar, 29 kap. 1 § 1 st. ABL. Det interna ansvaret utgörs av skada gentemot bolaget då stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör uppsåtligt eller av oaktsamhet skadar bolaget inom ramen för sitt uppdrag eller vad som anges enligt ABL. Det externa ansvaret avser skada mot aktieägare och annan. Med annan avses exempelvis en borgenär till bolaget.<sup>103</sup> För extern skada krävs att ABL, ÅRL eller bolagsordningen överträds, denna inskränkning återfinnes ej vad gällande intern skada.<sup>104</sup> Det externa ansvaret anses därmed ej lika stängt som internt ansvar, då externt ansvar förutsätter överträdelse av bland annat lagstiftning.<sup>105</sup> Om skada uppstår som ej faller inom ramen för styrelseledamots uppdrag regleras detta normalt utanför ABL:s ansvarssystem.<sup>106</sup>

Med skada avses ren förmögenhetsförlust, hypotetisk förmögenhetsförlust eller utebliven vinst.<sup>107</sup> Av allmänna skadeståndsrättsliga principer följer sedvanliga krav på kausalitet och adekvans.<sup>108</sup> Det är den som för skadeståndstalan som ska

---

<sup>98</sup> Lindskog, 2008, s. 23

<sup>99</sup> Lindskog, 2008, s. 24

<sup>100</sup> Oppenheimer, Blomberg, & Mandorff, s. 107

<sup>101</sup> Af Sandberg, s. 251

<sup>102</sup> Keisu, & Stattin, 2009, s. 147

<sup>103</sup> Af Sandberg, s. 254ff.

<sup>104</sup> Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 107

<sup>105</sup> Persson, s. 13

<sup>106</sup> Af Sandberg, s. 254ff.

<sup>107</sup> Keisu & Stattin, 2009, s. 147

<sup>108</sup> Andersson, 2010, s. 272

påvisa att denna lidit skada samt att det föreligger adekvat kausalitet mellan skadan och handlingen. Detta innebär att det ska vara realistiskt att skadan uppstår till följd av en viss handling eller ett visst handlingsmönster.<sup>109</sup> Skadeståndsansvaret enligt 29 kap. 1-3 §§ omfattas av medelbar - (indirekt skada) samt omedelbar skada (direkt skada).<sup>110</sup> Vid intern skada skall det alltid föreligga en direkt skada däremot vid extern skada kan det emellertid föreligga ett indirekt orsakssamband som orsakat skada.<sup>111</sup> Skadan kan vidare bero av felaktig handling eller underlåtenhet.

Två olika bedömningssätt brukar användas för att avgöra frågan om oaktsamhet föreligger i särskilt fall. Det första är den *bundna bedömningen*, där man utgår från de regler som följer enligt aktiebolagsrättslig lagstiftning.<sup>112</sup> Det andra är *den fria bedömningen* där inga överträdelser skett av lagens bestämmelser dock har skada ändå uppstått. Det kan i detta fall röra sig om bristning i lojalitets-, vård- eller tystnadsplikt.<sup>113</sup>

Man kan dock ej bli ansvarig för att göra dåliga affärer för bolaget eller driva bolaget i förlust, ej heller för att fatta dåliga beslut inom sin yrkesroll.<sup>114</sup> För att undvika att hämma företagsledningen kan bolagsstämman besluta om ansvarsfrihet från en intern skadeståndstalan. Vilken kan gälla för bland annat styrelseledamöter och verkställande direktör, enligt 29 kap. 11 § ABL ett s.k. *decharge*-beslut. Beslut om ansvarsfrihet innebär i princip att skadeståndsprocess ej kan föras mot den ansvarsfriheten omfattas av. Emellertid kan skadeståndstalan väckas för sådant som ej omfattas av ansvarsfriheten eller då det undgått information till stämman vid beslutet om ansvarsfriheten. Talan avseende internt ansvar mot styrelseledamot, verkställande direktör eller suppleant skall väckas inom ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen lades fram på bolagsstämman.<sup>115</sup> När det gäller externa ansvaret måste talan väckas inom fem år

---

<sup>109</sup> Keisu & Stattin, 2009, s. 148

<sup>110</sup> Andersson, 2010, s. 272

<sup>111</sup> Af Sandberg s. 251ff.

<sup>112</sup> Aktiebolagsrättslig lagstiftning avses i första hand av ABL, därutöver finns tillämplig lagstiftning om årsredovisning, bolagsordningen, anvisningar inom bolaget, skatteförfarandelagen m.fl. (Keisu & Stattin, 2009, s. 149)

<sup>113</sup> Keisu & Stattin, 2009, s. 148ff

<sup>114</sup> Af Sandberg, s. 251

<sup>115</sup> Keisu, & Stattin, 2009, s. 152



från det verksamhetsår då skadan inträffade. Om skadan uppkommit genom brott följer de preskriptionstider som anges i brottsbalken.<sup>116</sup>

---

<sup>116</sup> Keisu & Stattin, 2009, s. 153



### 3. När får styrelsesammansättningen rättslig verkan

Huvudregeln är att styrelseledamotens mandatperiod varar i cirka ett år, från årsstämma till årsstämma.<sup>117</sup> Beroende på när årsstämmorna hålls kan mandatperioden variera med ett antal månader. En styrelseledamot kan dessutom utses vid extra bolagsstämma. Mandatperioden varar i sådant fall till nästkommande ordinarie årsstämma. Enligt 8 kap. 13 § 2st. ABL kan man göra undantag från huvudregeln. Enligt 8 kap. 43 § ABL är ett aktiebolag skyldigt att anmäla till bolagsverket vem som utsetts till styrelseledamot samt suppleant.<sup>118</sup> Ändringen kan vidare anmälas av styrelsen, på uppdrag av styrelsen eller av den berörde själv.<sup>119</sup> Styrelseledamotskapet är ett förtroende uppdrag, vilket medför att det är frivilligt att åta sig uppdraget och ledamoten kan när som under uppdragets period anmäla om avgång.<sup>120</sup>

Den tidpunkt då styrelseledamotens uppdrag startar eller upphör har visat sig haft stor praktisk betydelse för ansvarsbestämmelserna då talan om ansvar drivits mot styrelseledamot. Fall har tidigare förekommit då den registrerade tidpunkten för styrelseledamotstillträdande alternativt avgång hos bolagsverket ej varit tillförlitlig.<sup>121</sup> Detta har vidare medfört att styrelseledamöter undgått ansvar då de påstått sig avgått innan viss kritisk punkt och därmed ej kunnat ställas till svars för bolagets förpliktelser. I aktiebolagslagen har det med anledning av detta införts regler för att motverka detta problem.<sup>122</sup>

---

<sup>117</sup> ABL 8:13 första meningen

<sup>118</sup> Lagkommentarer, KARNOV, 8:13 (13,4)

<sup>119</sup> Lagkommentarer, KARNOV, 8:13 (13,6), och ABL 8:43 3st

<sup>120</sup> Af Sandberg, s. 97

<sup>121</sup> Af Sandberg, s. 97

<sup>122</sup> Af Sandberg, s. 97 & Prop. 2004/05:85 s. 313 och s. 1407

Ändringar i styrelsesammansättning får således först rättslig verkan då denna ändring inkom genom anmälan till bolagsverket alternativt vid den senare tidpunkt som anges i beslutet enligt 8 kap. 13 § 2st. ABL. Emellertid innebär detta ej att anmälan måste vara fullständig för att få rättslig verkan, dock måste det klart utvisa vilken ändring som skett i styrelsesammansättningen.<sup>123</sup> Det är därmed följaktligen ej nödvändigt att invänta bolagsverkets handläggning för att rättsverkan skall inträffa.<sup>124</sup> Definitionen för ”verkan” i detta fall är styrelseledamotens behörighet och ansvar samt styrelsens beslutsförhet.<sup>125</sup>

Bestämmelsen i 8 kap. 13 § 2st. ABL kan dock orsaka en viss problematik vad gäller sådana beslut som fattas innan anmälan inkommit till bolagsverket alternativt om anmälan blir försenad. Exempelvis skulle en styrelseledamot som blivit invald i styrelsen men som ej än blivit anmäld samt deltagit i ansvarsgrundande beslut ej bli ansvarig för de föreliggande besluten.<sup>126</sup> Dock har denna regel även ansetts anmärkningsvärd då styrelseledamoten själv har möjligheten att disponera över när anmälan ska skickas till bolagsverket.<sup>127</sup>

En styrelseledamot kan alltid avgå med direkt verkan genom anmälan till styrelsen eller till vederbörande som utsett ledamoten.<sup>128</sup> Vidare uppstår ett problem då detta ej protokollförts hos styrelsen. Styrelseledamoten kan själv skicka in anmälan om sin förtids avgång till bolagsverket, dock återstår ett antal dagar innan anmälan kan anses anlända till bolaget (rättsverkan gäller från och med den dagen då anmälan inkom till bolagsverket). För att åtgärda föregående problematik är det även möjligt att genom e-post eller fax anmäla ändringen vilket därmed torde ge samma rättsverkan.<sup>129</sup> Anmälningar som görs på detta sätt ska således i princip diarieföras för att anses inkomna.<sup>130</sup> Emellertid har lagrådet m.fl. remissinstanser framfört kritik mot denna metod och påpekat att förslaget skulle

---

<sup>123</sup> Af Sandberg, s. 98 & lagkommentarer Zeto 8:13

<sup>124</sup> Lagkommentarer KARNOV, 8:13 (13.3)

<sup>125</sup> Prop. 2004/05:85 s. 1407

<sup>126</sup> Prop. 2004/05:85 s. 313

<sup>127</sup> Prop. 2004/05:85 s. 1407

<sup>128</sup> Af Sandberg, s. 97

<sup>129</sup> Lagkommentarer, Zeteo, 8:13

<sup>130</sup> Lagkommentarer, KARNOV, 8:13 (13.3)

ge grund för oseriösa styrelseledamöter som ej kommer leva upp till det handlingsmönster lagen påvisar.<sup>131</sup>

Konsekvensen av en ändring i styrelsesammansättningen som inte anmälts till bolagsverket är att ändringen ej får rättslig verkan. Detta innebär vidare att en nyttillvald styrelseledamot ej besitter någon beslutsförhet och innehar ej det ansvar som följer av uppdraget. Tillika innebär detta att den avgående styrelseledamoten behåller motsvarande beslutsförhet och ansvar till dess att anmälan gjorts hos bolagsverket.<sup>132</sup> En nyvald styrelseledamot skall i förvarande situation ej omfattas av bestämmelserna i 8 kap. 21-22 §§ ABL om bl. a. beslutsförhet och majoritetskrav, således omfattas den avgående styrelseledamoten av nyss nämnda paragrafer.<sup>133</sup>

Uppenbarligen återfinnes det en del praktiska oklarheter med kravet på anmälan. Det finns ett visst tidsspänn från den tidpunkt tillträde- alternativt avgång rent praktiskt sker och den vid den tidpunkt tillträdet – alternativt avgången rent teoretiskt sker enligt lagstiftning, det vill säga då anmälan inkommer till bolagsverket enligt 8 kap. 13 §. Frågan som då uppstår är hur ansvarsförhållandena föreligger i detta tidsspänn.

Om man exempelvis ser till en nyvald styrelseledamot alternativt en helt nyvald styrelse, vars ändring ej ännu anmälts till bolagsverket, torde denna styrelseledamot alternativt styrelse då enligt min mening kunna anses agera likt *de facto styrelseledamot*<sup>134</sup> och därav bära samma ansvar som övriga styrelseledamöter.

I NJA 1979 s. 655 ansågs den faktiska avgången för styrelseledamoten väga tyngre än vad registret visade. Med detta kan man dra slutsatsen att den avgörande betydelsen trots allt ligger i de beslut bolaget fattar och därmed tillförlita sig till det som protokollförs.<sup>135</sup> Ett liknande utfall fick också NJA 2008 s. 796 där personens faktiska ställning bedömdes och ej vad som framgick ur aktiebolagsregistret. Detta innebär vidare att rätten ska utföra en fri och kritisk

---

<sup>131</sup> Prop. 2004/05:85 s. 1407

<sup>132</sup> Lagkommentarer, Zeteo 8:13

<sup>133</sup> Lagkommentarer, KARNOV 8:13 (13.8)

<sup>134</sup> Se avsnitt 2.1.5 om olika typer av styrelseledamöter

<sup>135</sup> Sandström, 2012, s. 369

prövning av registrets värde med hänsyn till protokoll, ägarförhållanden, vittnesutsagor m.m.<sup>136</sup>

Avseende vad som är gällande för *de facto*-styrelseledamöter och *shadow directors* bör detta behandlas närmare i en annan uppsats.

Sammanfattningsvis kan sägas att fastän lagtexten klarligen uttrycker att styrelseändringar ej innehar rättslig verkan förens den tidpunkt då anmälan inkom till bolagsverket föreligger ändå en viss oklarhet. Anledningen till ändringarna inför 2005 års aktiebolagslag var således att motverka förfalskade protokoll, dock av praxis att döma väger ändå protokollföring tungt i avgörande om den faktiska situationen. Då registret och protokoll visar olika styrelsesammansättningar måste en kritisk granskning utföras, regeln i 8 kap. 13§ 2st. ABL åtföljs därmed ej i samtliga fall.

I mitt fortsatta resonemang i fjärde och femte kapitlet förutsätter jag att anmälan skett i enlighet med 8 kap. 13 § ABL och att styrelsen därmed besitter rättslig verkan. Därmed kommer det ej vidare diskuteras hur ansvaret förelegat om ej anmälan till bolagsverket skett och då den ej ännu blivit registrerad.

---

<sup>136</sup> Sandström, 2012, s. 369

## 4. In- och utträddande styrelseledamöters ansvar enligt 25 kap. ABL

### 4.1 Inledning

Följande kapitel skall komma att reglera in- samt utträddande styrelseledamöters ansvar enligt 25 kap. ABL då det föreligger kapitalbrist i bolaget. Det ansvar som nedan diskuteras avser därförutom endast då tillträddande - alternativt utträddande sker under en pågående ansvarsperiod.

Kapitlet börjar med att resonera kring det objektiva ansvaret som föreligger styrelseledamöter vid tillträddandet - alternativt utträddandet samt det medansvar de innehar för bolagets förpliktelser. I nästkommande avsnitt kommer diskussionen föras kring styrelseledamotens tillträddande i styrelsen. Avsnittet är vidare indelat i två underkategorier; ansvarsperioden samt ansvarsfrihetsgrunder. Därefter följer avsnitt där den motsatta situationen diskuteras, nämligen då styrelseledamot utträder ur styrelsen. Avsnitten är indelat i likhet med föregående och behandlar först ansvarsperioden och därefter ansvarsfrihetsgrunder, slutligen behandlas även preskription enligt 25 kap. 20 a §.

Lagtexten reglerar ej vilket ansvar en tillträddande alternativt utträddande styrelseledamot besitter. Lagtexten reglerar endast, genom 8 kap 13§ ABL, styrelseledamotens mandatperiod. Där utöver regleras tidpunkten då styrelsen får rättslig verkan, vilket sker i och med anmälan hos bolagsverket, enligt 8 kap. 13 § 2 st. ABL.

Efter remissyttranden från den juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet har den dåvarande regeringen i proposition 2000/01:150 ansett att gällande rätt angående ansvar vid in - samt utträde i styrelse tidigare varit oklar och därav har frågan berörts kortfattat. Regeringen hänvisar i propositionen till doktrinen (*bl.a. Lindskog, Aktiebolagslagen 12:e och 13:e kap. Kapitalskydd och likvidation, 1995, 2 uppl. s. 239f*) och anger vidare att en reglering, av ansvaret för

styrelseledamots tillträdande – samt avgång i styrelse, vore allt för stelbent. Därav följer att lagstiftaren anser att beaktning av varje enskilt fall skall ske och på så vis överlämnas frågan till rättstillämpningen.<sup>137</sup>

Viktigt att poängtera är att förarbetena säger att vid fråga om tillträde – samt avgång skall bedömning ske från fall till fall, vilket medför att inga generella slutsatser kan dras. Dock innebär en sådan formulering att en viss osäkerhet uppkommer då man inträder alternativt utträder som styrelseledamot i bolag som är under pågående kris, vare sig krisen är uppenbar för ledamoten eller ej. En sådan obefintlig lagstiftning kan därför innebära att färre vill representera bolag som styrelseledamot då bolag är under kris eller då man kan skönja en framförvarande kris, vilket vidare leder till att bolag i större utsträckning likvideras och att därmed fler fordringsägare går om förlust om fordringar i bolag som hade varit möjliga att rädda genom en väl agerande styrelse.

## 4.2 Ansvarsgrunder och medansvar

I 25 kapitlet ABL regleras kapitalbrist i aktiebolag. I 18 § i nämnda kapitel påbjuds ansvarsgrunder för tre olika rättssubjekt; 1) Styrelseledamöter, 2) de som handlar på bolagets vägnar samt 3) aktieägare<sup>138</sup>, i följande avsnitt kommer endast hänsyn tas till medansvaret gällande styrelseledamöter.

Ansvaret beträffande styrelseledamöter kan göras gällande vid tre skilda stadier. Ansvarsgrunderna, vilka följer, är, och anges i 25 kap. 13, 15 samt 17 §§ ABL; Styrelsen underlåter 1) att upprätta - och låta revisorn granska en kontrollbalansräkning enligt 14 §, 2) att sammankalla till en första kontrollstämma och 3) att ansöka hos tingsrätten om att bolaget skall gå i likvidation. Enligt 25 kapitlet 18 § 4st. föreligger ansvarsgrunderna endast då bolagets egna kapital, beräknat enligt 14 § understiger hälften av bolagets registrerade aktiekapital. Ansvaret inträder vidare ej om läkning av aktiekapitalet sker innan kontrollbalansräkning senast skulle varit upprättad.<sup>139</sup>

---

<sup>137</sup> Prop. 2000/01:150 s. 44

<sup>138</sup> Se ABL 25:18-19

<sup>139</sup> Andersson, 2010, s. 256



Medansvar förutsätter att tre situationer är för handen 1) ansvarsgrunder föreligger, 2) att ansvarsperioden börjat löpa och 3) att ansvarsförpliktelsen uppkommer under ansvarsperioden.<sup>140</sup>

Om ej ovanstående punkter efterföljs skall styrelseledamöterna solidariskt ansvara för bolagets ådragna förpliktelser efter denna tidpunkt. Av paragrafen framgår tydligt att medansvaret, eller mer ofta benämnt ”det personliga betalningsansvaret”, är solidariskt för styrelseledamöterna. Det är inte förrän det är fråga om ansvarsfrihetsgrunderna som det solidariska ansvaret kan anses vara personligt.<sup>141</sup>

Lindskog har diskuterat kring detta med utgångspunkten i att han anser att dagens lagstiftning om det kollektiva ansvaret är orimlig.<sup>142</sup> Med lagstiftarens synsätt bör noteras att en styrelseledamot kan bli lidande av annans handlade. Emellertid bör även motsatta synsätt ses till då styrelsen handlar som ett organ. Ingen skall därmed enskilt kunna fatta mer omfattande beslut och då den enskilde blir överröstad kan denne ta stöd av ansvarsfrihetsregleringen.<sup>143</sup>

Förestående ansvarsgrunder kan anses komplexa och svårapplicerade, särskilt i detaljer.<sup>144</sup> De senaste åren har flera mål om det personliga betalningsansvaret avgjorts och speciellt i de olika underinstanserna.<sup>145</sup>

Jan Andersson menar att bolagsstyrelsen istället för att fokusera på lagstiftningens åtgärder istället borde fokusera på det som föreligger som viktigare för ett bolag med allvarlig kapitalbrist nämligen att vidta adekvata åtgärder mot insolvens.<sup>146</sup>

Ett fall har prövats nyligen är HD-fallet NJA 2012 s. 858, där det diskuteras angående ett aktivt handlade istället för att följa lagstiftningens procedur torde väga tyngre. Domen utvisade att kapitalbristens läkande och styrelsens aktiva handling faktiskt vägde tyngre än det handlingsmönster som var att tillgå enligt lagstiftningen. Noteras bör även i detta fall att kapitalbrist hade förelegat under en

---

<sup>140</sup> Lindskog, 2008, s. 145

<sup>141</sup> Se mer ingående i avsnitt 4.3.2

<sup>142</sup> Lindskog, 2008, s. 25-26

<sup>143</sup> Se mer ingående om ansvarsfrihetsgrunder i avsnitt 4.3.2

<sup>144</sup> Se bl. a. Stattin, 2009/10, Juridisk tidskrift, s. 157

<sup>145</sup> Stattin, 2009/10, Juridisk Tidskrift, s. 126

<sup>146</sup> Andersson, 2010, s. 255

längre tidsperiod och det redan då ny styrelse tillsattes var försent för att upprätta en kontrollbalansräkning.

Rimligt och mer praktiskt vore enligt min mening att bolagets adekvata handlande vägde tyngre än den handlingsprocedur som lagstiftaren vill framtvinga. Att läka kapitalbristen vore därutav mer åtråvärt än att upprätta en kontrollbalansräkning. Att läka det bristande kapitalet får anses vara syftet med lagen, alternativt försätta bolaget i likvidation, det vill säga att tvinga styrelsen till ett av två nämnda alternativ.<sup>147</sup> Detta är ett mer praktiskt synsätt för att rädda bolaget, istället för att välja den teoretiska väg som lagstiftaren påbjuder. Dock bör det under alla omständigheter finnas en tidpunkt på styrelsen ej längre kan driva bolaget, trots den goda viljan, och endast likvidation återstår. I NJA 2012 s. 858 genomfördes nyemission för att läka kapitalbristen, vilket ansågs vara en adekvat åtgärd.<sup>148</sup>

Medansvaret diskuteras även i NJA 2009 s. 221 där HD menade att styrelsen besitter ett strikt solidariskt ansvar och endast ytterst sällan kan omständigheter påverka detta solidariska ansvar. Vidare menar HD att det solidariska ansvaret överensstämmer med svensk rätt, nämligen att partpluralism på gäldenärssidan medför solidariskt ansvar. Med dagens paradigm kan därmed en enskild styrelseledamot bli ansvarig för den andres försummelse vilket kan anses extra strängt och påbjuder att arbetet som styrelseledamot blir mer betungande, då man måste vara fullt insatt i alla beslut, trots arbetsfördelning enligt NJA 2009 s. 221, där det vidare benämns att det för styrelseledamöter föreligger ett långtgående kontrollansvar.

Bör då medansvaret träffa styrelsen solidariskt eller endast förhålla sig till den enskilda styrelseledamoten. Synsätten kan liknas vid en paradox, där det både kan anses helt skäliga samtidigt som de kan anses oskälige. Dock är lagstiftningen tydlig med det solidariska ansvaret, vare sig man anser det bör ifrågasättas eller ej.

Medansvaret innebär vidare en sanktion för att styrelseledamöterna ska vidta önskade åtgärder och utlöses av att ansvarsgrunderna ej efterföljs. Medansvaret innebär en sträng sanktion enligt bl. a. Stefan Lindskog och Daniel Stattin.<sup>149</sup>

---

<sup>147</sup> Prop. 2000:01/150 s.

<sup>148</sup> NJA 2012 s. 858 p. 28

<sup>149</sup> Stattin, 2009/10, juridisk tidsskrift s. 126

Lindskog rättfärdigar det med en jämförelse med skadeståndsansvaret och menar att medansvaret vid kapitalbrist inträder oaktat av om borgenären har lidit någon egentlig skada.<sup>150</sup> Dock kan det även ses som en komplettering till skadeståndslagen. Med denna komplettering, kan styrelseledamöterna nå från två skilda vägar. Emellertid, är vägen genom 25 kap. ABL enklare då borgenärer ej behöver uppvisa skada. Man kan dock fråga sig om bevisningen om skada egentligen gör någon skillnad sett från borgenärernas sida. Vare sig skada kan påvisas eller inte föreligger det ändå en viss kapitalförlust då fordringar uteblir.<sup>151</sup> Av Lindskogs kommentarer att tolka innebär strängheten med medansvaret att det ej i varje fall föreligger skada.

### **4.3 Särskilt om inträdande styrelseledamöters ansvar**

#### **4.3.1 Ansvarsperioden**

##### **4.3.1.1 Allmänt**

Följande avsnitt kommer fokusera på ansvarsperioden början, ansvarsperiodens slut behandlas i avsnitt 4.4.1. Ansvarsperioden börjar då styrelseledamot underlåter att följa det upprättade handlingsschema enligt aktiebolagslagen. Kapitalbristreglerna bygger på följande steg 1) misstanke om kapitalbrist, 2) upprättande av kontrollbalansräkning, 3) kallelse till första kontrollstämma, 4) rådfrågningsfrist och 5) likvidationsplikt – om inte kapitalbristen innan dess blivit läkt. I steg 1-3 har man viss tidsfrist att utföra nästkommande steg, det vill säga inom skälig tid. Andersson anser, angående steg 1) att de faktiska ekonomiska förhållandena borde framstå normalt och naturligt för uppfattning om kapitalbrist.<sup>152</sup> Tidsfristen för att upprätta en kontrollbalansräkning omfattas av i de flesta fallen en period mellan en till två månader, varav maximalt två månader.<sup>153</sup>

I ett rättsfall från Svea Hovrätt 2003<sup>154</sup> belyses tidpunkterna för ansvarsperiodens början samt slut. I fallet har tingsrätten samt hovrätten varit oense om dels när

---

<sup>150</sup> Lindskog, 2008, s. 24

<sup>151</sup> Se vidare avsnitt 6: slutsatser och analys

<sup>152</sup> Andersson, 2010, s. 258

<sup>153</sup> Prop. 2000/01:150 s. 49

<sup>154</sup> Oppenheimer, Blomberg, Mandorff, 2013, s. 211 samt mål nr HovR: 58 (T709/02)

misstanke om kapitalbrist uppstod, men även tidsåtgången som kan anses som skälig tid för att utföra stegen enligt ovan. Tingsrätten har ansett att det ej bör ta längre än två veckor för ett fåmansbolag att upprätta och underteckna en kontrollbalansräkning, under denna tidsperiod bör även revisorn hinna underteckna dokumentet. Hovrätten har gett ett mer friare tidsutrymme för denna tidsperiod och har enligt med proposition godkänt en – till två månaders tidsfrist.<sup>155</sup> Därefter har båda ansett att en månad utgör skälig tid för att tillkalla en extra bolagsstämma, enligt ABL skall kallelse till extra bolagsstämma ske senast två veckor innan stämman.<sup>156</sup> I en annan hovrättsdom från Göta Hovrätt, T33/88, har samma tidsfrist för upprättande av kontrollbalansräkningen accepterats av hovrätten.

Lindskog diskuterar kring den föreliggande tidsfristen för upprättande av kontrollbalansräkning samt kallelse till första kontrolstämman och kommer efter resonemang fram till 14 veckor. Han anser det rimligt för upprättande av kontrollbalansräkning på åtta veckor, inkluderande underskrift från revisor. Därefter en tidsfrist på sex veckor för att kalla till en första kontrollstämma. Vilket kan ses som detsamma som lagen anser, det vill säga en tidsfrist på en till två månader för att upprätta en kontrollbalansräkning och därefter sex veckor för att kalla till stämma.<sup>157</sup>

Det är svårt att säga om detta kan anses rimligt för samtliga bolag. Då tänker jag med utgångspunkt ur tingsrättens resonemang i första av ovanstående rättsfall, där tingsrätten ansåg att den tidsutdräkt som kan accepteras i det enskilda fallet är den tekniska tid det åtgår att rent praktiskt upprätta en kontrollbalansräkning, vilket kan skilja sig mellan olika bolag.<sup>158</sup> Således ansvarsperiodens början sätt till den tidpunkt då handlingen *senast* skulle utförts.<sup>159</sup> En viss skillnad bör föreligga om det är fråga om fåmansbolag eller flermansbolag. Ett mindre bolag där räkenskaperna är transparenta bör snabbare ha möjlighet till att få fram en kontrollbalansräkning. Det bör tillika vara enklare för ett fåmansbolag alternativt ett enmansbolag att tillkalla extra stämma med kort varsel. Bör då dessa bolag

---

<sup>155</sup> Prop. 2000/01:150 s. 49

<sup>156</sup> ABL 7:18-20

<sup>157</sup> Lindskog, 2008, s. 150-151

<sup>158</sup> Oppenheimer, Blomberg, Mandorff, s. 211

<sup>159</sup> Se avsnitt 4.4.1

med en eller två aktieägare och en styrelseledamot bedömas inom samma rimlighetsgränser som ett bolag med flertalet och ofta geografiskt spridda aktieägare?

Vad gällande upprättandet av den första kontrollbalansräkningen anser Andersson att huvudregeln bör vara två månader, och där undantag vad gällande kortare tidsfrist åvilar bevisning borgenären och vid längre tidsfrist styrelsen.<sup>160</sup>

Det finns en del motsägelser till när ansvarsperioden skall börja löpa. Lindskog anser att den bör börja löpa vid den tidpunkt då kontrollstämman senast skulle hållits.<sup>161</sup> Vilket man utgått från i det första av ovanstående fall. Granath menar dock att stor vikt inte bör läggas vid tidsfristen för upprättandet av kontrollbalansräkningen och fokus istället bör riktas till att kontrollstämman får informationen så snart som möjligt och kan ta beslut i likvidationsfrågan. Dock inser han tillika att det blir problematik då kontrollstämma ej hålls inom skälig tid från att kapitalbristen upptäcktes.<sup>162</sup>

En problematik med ansvarsperiodens början och slut, som även Lindskog nämner<sup>163</sup>, är de korta ansvarsperioder som kan uppstå mellan underlåtenhet och då man aktivt avslutar en ansvarsperiod genom agerande. T.ex. misstanke om kapitalbrist uppstår vid tidpunkten A. Därefter följer en- till två månaders tidsfrist för att upprätta en kontrollbalansräkning<sup>164</sup>. Med detta skulle en kontrollbalansräkning varit upprättad senast vid tidpunkten B. Dock utförs ej detta enligt föreskrivna ramar. Kontrollbalansräkning upprättas först vid tidpunkt C. Med lagens resonemang skulle det med detta föreligga en ansvarsperiod från tidpunkt B till tidpunkt C. Mindre betydelse spelar det om denna tidsdifferens utgörs av två dagar eller tre månader. Men låt oss säga att tidsdifferensen är två dagar, vilket med detta skulle innebära ”tur” för de borgenärer som lyckats träffa rätt med sina fordringar under dessa dagar.

Ovanstående är enligt min mening vad doktrinen indirekt vill framhäva. Det vill säga att ansvar uppstår i och med underlåtenhet samt avslutas då underlåtenheten

---

<sup>160</sup> Andersson, 2010, s. 258

<sup>161</sup> Lindskog, 2008, s. 146f

<sup>162</sup> Granath, s. 62-63

<sup>163</sup> Lindskog, 2008, s. 145ff

<sup>164</sup> Enligt bl.a. Lindskog, 2008 s. 146, Prop. 2000/01:150 s. 49

upphör och adekvata åtgärder görs.<sup>165</sup> Att ansvar uppstår i och med underlåtenhet följer av lagtexten.<sup>166</sup> Dock framgår det ej att ansvaret upphör då underlåtenheten upphör, utan detta utläses av motsatsen till vad som framgår i lagstiftningen. Det åligger därmed ett glapp mellan 18 § vilken startar ansvaret och 20 § vilken avslutar ansvaret.

I 18 § framhävs att underlåtenheten uppstår om ej handlingsmönster åtföljs. I och med underlåtenhet uppstår medansvar. Ansvarsperioden börjar vid den tidpunkt handlingen *senast* skulle varit utförd. Enligt doktrin och förarbeten, vilka berörs ovan, avslutas ansvarsperioden i och med att den underlåtna handlingen utförs. Detta ej framgår ur 20 § där endast tre punkter för ansvarsperiodens slut är uppräknade och endast en av dessa gå att hänvisa till 18 §, se vidare avsnitt 4.4.1.1.

#### 4.3.1.2 Särskilt om ansvarsperioden för tillträdande styrelseledamöters ansvar

Som nämnts ovan, reglerar inte lagstiftningen rent objektivt vad som gäller för en tillträdande styrelseledamot, som inträder under pågående ansvarsperiod. Emellertid förhåller sig lagen som så att då ansvarsperiod pågår föreligger det därmed en ansvarsgrund vilken träffar styrelseledamöterna solidariskt. Även den som är nytillträdd.<sup>167</sup> Huruvida medansvar för den nytillträdda ledamoten därmed föreligger blir således en ansvarsfrihetsfråga.<sup>168</sup>

Vad gällande tillträdande styrelseledamöter som inträder under en pågående ansvarsperiod föreligger särskild problematik då styrelsen, som bolagsorgan, besitter ett solidariskt ansvar. Problematiken ligger i det faktum att inträdande styrelseledamot ej i samtliga fall är i besittning av, alternativt haft tillgång till, samma information om bolagets ekonomiska utveckling som resterande styrelseledamöter. Frågan som uppstår är huruvida samma ansvar då bör åläggas den tillträdande styrelseledamoten och vid vilken tidpunkt ansvarsperioden för den tillträdande styrelseledamoten bör aktualiseras. Ytterligare en fråga med anknytning till ansvarsperiodens början för tillträdande styrelseledamot är

---

<sup>165</sup> Se bl. a. Andersson, 2010, s. 257, 265 samt Prop. 2000/01:150 s. 99

<sup>166</sup> ABL 25:18

<sup>167</sup> NJA 2012 s. 858 p. 18

<sup>168</sup> NJA 2012 s. 858 p. 18

huruvida ett retroaktivt medansvar kan inträda från den aktuella ansvarsperiodens början och ledamoten därav kan bli ansvarig för sådana händelser alternativt förpliktelser som skett innan tillträdet.

Lagtexten ger ingen vägledning i förevarande situation. Detta har även nämnts i proposition 2000/01:150 där lagstiftaren anger att reglering av tillträdande– samt utträdande styrelseledamots ansvar medvetet uteslutits på grund av att en sådan reglering skulle bli allt för stelbent. Bedömning skall därmed ske från fall till fall och överlämnas därmed till rättstillämpningen.<sup>169</sup>

Två skilda åsiktsriktningar är således förhanden; (1) de som anser att tillträdande styrelseledamot ej inträder i samma ansvarssituation<sup>170</sup> samt (2) de som anser att en tillträdande styrelseledamot vid inträdestidpunkten tar del av det solidariska ansvaret i samma utsträckning som övriga tjänstgörande ledamöter.<sup>171</sup>

Granath tillhör den senare gruppen och anser att tillträdande styrelseledamot skall inta samma position som övriga styrelseledamöter, likt bolagsman vid handelsbolag.<sup>172</sup> Om tillträdande styrelseledamot ej ingår med samma ansvar går meningen med lagstiftningen som handlingsdirigerande om intet. Denna ledamot kan vid ansvarsreducerande ej tillmötesgå övriga ledamöters strävan för att rättfärdiga situationen. Därav bör ansvarsperioden aktualiseras från och med den tidpunkt då ledamot tillträder.<sup>173</sup>

Lindskog som, till skillnad från Granath, är av den första åsikten, anser att styrelseledamot ej ådrar sig något ansvar om han vidtar rättelse så snart efter sitt tillträdande att han ej kan ansetts agerat oaktsamt. Underlåter han vidare att vidta rättelse inträder ansvarsperioden vid den tidpunkt rättelse senast skulle skett.<sup>174</sup> Lindskog framhäver vidare att vanligtvis innehar tillträdande styrelseledamot viss information om bolaget, och bör därmed inta ansvar med utgångspunkt ur den

---

<sup>169</sup> Prop. 2000/01:150 s. 43ff

<sup>170</sup> Se t.ex. Lindskog, 2008, s. 159-160

<sup>171</sup> Se t.ex. Granath, s. 60ff

<sup>172</sup> Granath, s. 61

<sup>173</sup> Granath, s. 60ff

<sup>174</sup> Lindskog, 2008, s. 159

informationen han faktiskt har, mer om detta belyses i avsnitt 4.3.2.2 om ansvarsfrihetsgrunder.<sup>175</sup>

I Hovrättsfall<sup>176</sup> från 2007 har hovrätten, likt Lindskog ställning, dömt med utgångspunkt ur den faktiska kunskapen som styrelseledamoten hade vid tillträdandet vilket är noterbart och möjligen i enskilda fallet korrekt, men min personliga bedömning föreligger tillika, att generellt sätt vore detta komplicerande. I fallet var den tillträdande styrelseledamoten f.d. VD i bolaget, vilket gjorde att denna besatt väsentlig information om bolagets ekonomiska situation och utveckling under längre period. Fallet trycker särskilt på det lagstiftaren försöker framföra i proposition 2000/01:150, att en reglering därmed vore allt för stelbent och att frågan får avgöras fall till fall.

I rättsfall NJA 2012 s. 858<sup>177</sup> har HD dömt att i situationen av en nytillträdd styrelseledamot måste särskild hänsyn tas i bedömning till tillträdestidpunkten. En nytillträdd styrelseledamot kan därav ej bedömas under samma förutsättningar som den som agerat inom styrelsen under en längre tidsperiod. Orimligt vore därav att ansvarsperioden i samtliga fall inträder vid tillträdestidpunkten för ledamoten. HD menar därav att en helhetsbedömning av samtliga förhållanden inom bolaget och mellan bolaget och styrelseledamoten.<sup>178</sup>

Att ansvarsperioden bör aktualiseras senare kan anses rimligt med utgångspunkt av informationsklyftan som torde föreligga mellan sittande och tillträdande ledamöter. Granath rättfärdigar sin åsikt med att den påtryckningsfunktion som lagstiftningen utgör ej blir tillämplig om ej nytillträdd styrelseledamot sanktioneras med samma medansvar som övriga och ansvarsperioden därmed bör börja direkt vid tillträdandet. Dock anser jag ej att detta stämmer då styrelseledamoten även han besitter medansvar från den tidpunkt då ansvarsperioden aktualiseras. Det åligger därmed honom vid tillträdandet att

---

<sup>175</sup> Lindskog, 2008, s. 159-160

<sup>176</sup> Hovrätten för västra Sverige, 2007, T2213/07

<sup>177</sup> Se fotnot 211

<sup>178</sup> NJA 2012 s. 858 p. 21. Jmf med Hovrätten för västra Sverige, 2007, T2213/07 med utgångspunkt från "Tidigare förhållande mellan nytillträdd styrelseledamot och bolaget".



skyndsamt sätta sig in i bolagets ekonomiska förhållande för att kunna ta adekvata beslut och därmed undvika medansvar. Därmed uppfylls lagens syfte.<sup>179</sup>

Lindskog nämner att det vore mer rimligt att utgå från den tillträdande styrelseledamotens faktiska kunskap om bolagets ekonomiska situation. Vilket det givetvis vore, dock anser jag ett detta vore endast att komplicera lagstiftningen ytterligare. Detta då den ”faktiska” kunskapen är svår att bevisa samt att vore det svårt att upprätta en regelrätt bedömning baserat på olika kunskapsnivåer. En sådan bedömning vore mer komplicerande än underlättande.

Jag anser med utgångspunkt ur den doktrin och praxis som finns att tillgå för den tillträdande styrelseledamöters ansvar att det bör bedömas med hänsyn till det specifika fallet, i likhet med vad propositionen säger. Dock innebär en sådan formulering av bedömningen att en osäkerhet uppstår inför när ansvarsperioden aktualiseras då man tillträder som styrelseledamot i krisbolag. Frågan återstår när ansvarsperioden aktualiseras för den enskilde styrelseledamöten som tillträder under pågående ansvarsperiod. Givetvis bör en skillnad göras på de som stått i nära relation till bolaget innan tillträdandet som ledamot samt de som ej haft någon insikt i bolaget. För att underlätta lagstiftningen kan man anse att en huvudregel bör införas där tillträdande har t.ex. en månads frist för att sätta sig in i bolagets ekonomiska utveckling och historia innan ansvarsperioden och därmed medansvaret kan aktualiseras. Vad som kan anses som en försvarlig frist har dock i praxis varierat från några dagar till två månaders tid.<sup>180</sup> Det har även funnits fall där man bedömt att tillträdande ledamot är skyldig att skaffa sig den väsentliga informationen innan tillträdandet och därmed vara i handlingsberedskap vid tillträdestidpunkten.<sup>181</sup>

Vidare bör nämnas att tillträdande styrelseledamot ej kan få ett retroaktivt ansvar, ansvaret gäller endast förpliktelser som uppkommit efter tidpunkten för tillträdandet.<sup>182</sup> Den mest relevanta dom är rättsfall NJA 2012 s. 858 där man bedömer att ansvar ej kan ärvas av nytillträdade styrelseledamöter, men att

---

<sup>179</sup> Prop. 2000/01:150 s. 43

<sup>180</sup> Jmf. t.ex. T3812/08 (2009) där ”några dagar” ansågs skälig tid för att analysera bolagets ekonomiska ställning med T12127/07 (2008) där en till två månader ansåg vara praxis för insättning i bolagets ekonomiska situation.

<sup>181</sup> Attunda Tingsrätt 2012, T553/10

<sup>182</sup> Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 148

medansvaret kan träffa ledamoten direkt vid tillträdestidpunkten. De ansvarar från den dag de tillträtt med särskild hänsyn till en tidperiod för att sätta sig in i bolagets ekonomiska historik som kan, alternativt bör, föreligga för möjlighet för styrelseledamoten att sätta sig in i bolagets situation.

I och med att ledamot inträder under pågående ansvarsperiod föreligger objektiva ansvarsgrunder för medansvaret. Denna ansvarsgrund träffar samtliga styrelseledamöter, också den som är nytillträdd. Huruvida medansvar föreligger för den tillträdande styrelseledamoten blir därav istället en ansvarsfrihetsfråga.<sup>183</sup>

### **4.3.2 Ansvarsfrihetsgrunder**

#### **4.3.2.1 Allmänt**

Att åberopa en ansvarsfrihetsgrund innebär att man försöker att exculperar sig från försumlighet och därmed eliminera effekten av en ansvarsgrund, vilket uttrycks i 25 kap. 18 § 3 st.<sup>184</sup> Exculpering kan ske på grund av flera olika faktorer vilket kan vara en anledning till att uppräknande i lagtexten saknas. Att det föreligger ansvarsgrund förutsätter en bakomliggande försumlighet. Med försumlighet menas bland annat att man underlåtit att utföra de enligt lag föreskrivna handlingsåtgärder då kapitalbrist kan misstänkas.<sup>185</sup>

Skillnaden mellan ansvarsgrund och ansvarsfrihetsgrund är att ansvarsgrund faller solidariskt på samtliga styrelseledamöter medan ansvarsfrihetsgrunder bedöms individuellt.<sup>186</sup> Då ansvarsfrihetsgrund ligger för handen är bevisbördan omkastad jämfört med culpaansvar. Det är därmed upp till styrelseledamoten att exculpera sig, s.k. exculperingsprincipen, för att bevisa att denna ej varit försumlig i styrelsearbetet.<sup>187</sup>

Ett antal ansvarsfrihetsgrunder finns att tillgå, bristande kompetens är dock inget av dem och utgör ej någon exculperingsgrund<sup>188</sup>, då styrelseledamöter förväntas besitta en viss ekonomisk och juridisk kompetens, samt besitter en skyldighet att

---

<sup>183</sup> NJA 2012 s. 858 p. 18

<sup>184</sup> Lindskog, 2008, s. 130

<sup>185</sup> Lindskog, 2008, s. 130ff

<sup>186</sup> Lindskog, 2008, 132-133

<sup>187</sup> Lindskog, 2008, s. 130-31

<sup>188</sup> Prop. 1987/88:10 s. 71f

hålla sig underrättade om den ekonomiska utvecklingen. Bristande kompetens blir därmed irrelevant.

Endast i undantagsfall finns det utrymme för att ta hänsyn till sådana faktorer som den information styrelseledamoten haft att tillgå. Det åligger styrelseledamoten att skaffa sig den information som behövs för beslutsunderlag.<sup>189</sup> En utveckling mot faktisk kapitalbrist kan ej komma som en överraskning om ledamoten gjort vad som ålagt han att göra enligt lag, det vill säga följa den ekonomiska utvecklingen grundligt och hålla sig kontinuerligt upprättad om information inom bolaget.<sup>190</sup>

Arbetsdelegering av styrelsens uppgifter kan endast under särskilda fall utgöra grund för exculpering.<sup>191</sup> Arbetsdelegering ska ske på ett omsorgsfullt sätt samt det åligger styrelseledamöterna att vidtaga lämpliga mått och steg om att förvissa sig om vad som anförtrotts annan verkligen utförs. En styrelseledamot kan ej endast förlita sig på att övriga styrelseledamöter utför det de har anförtrotts, utan måste aktivt göra uppföljningar för att själva undgå ansvar.<sup>192</sup> Dock är det nämnda kontrollansvaret någonting som får bedömas från fall till fall.<sup>193</sup> Arbetsfördelningen mellan styrelseledamöterna har exempelvis i rättsfall NJA 2009 s. 221 haft en obetydlig verkan för deras medansvar.<sup>194</sup>

Ett annat fall för exculpering är då det föreligger laga förfall, t.ex. att styrelseledamot på grund av sjukdom eller övrigt ej kunnat medverka under samma omfattning som övriga styrelseledamöter och att det väsentligen försvårar för styrelseledamoten att hålla sig underrättad om förhållandena i bolaget.<sup>195</sup> I fall T1576/02 försöktes en pressad privat familjesituation åberopas som skäl för att styrelseledamot ej varit försumlig. Ur kommentarer till domen framgår att det är mycket svårt att åberopa denna typ av ”räddningsplanka” för att undgå personligt ansvar.<sup>196</sup>

---

<sup>189</sup> Andersson, 2010, s. 266-267

<sup>190</sup> Se Nerep och Samuelsson, Aktiebolagslag (2005:551) 25 kap. 18 §, Lexino 2013-07-01

<sup>191</sup> Se t.ex. NJA 2012 s. 858 p. 21

<sup>192</sup> ABL 8:4 4 st.

<sup>193</sup> Lindskog, 2008, s. 134-135

<sup>194</sup> Stattin, 2009/10, JT, s. 126

<sup>195</sup> Se Nerep och Samuelsson, Aktiebolagslag (2005:551) 25 kap. 18 §, Lexino 2013-07-01

<sup>196</sup> Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 369

Det kan även föreligga att ledamot befinner sig i minoritet i styrelsen, exculpering kan då föreligga om denna ensam försöker i möjligaste mån handla enligt lag alternativt bör det räcka med att han reserverar sig.<sup>197</sup> Skilda åsikter finns dock huruvida reservation är tillräcklig för att exculpera sig och därmed undgå ansvar. Lindskog anser att så bör vara fallet medan Granath är av motsatt åsikt och menar att då det rör sig om för bolaget väsentliga frågor är ända sättet för styrelseledamoten att undgå ansvar att avgå från styrelsen.<sup>198</sup>

Man kan även vända på frågan och se till då ledamoten agerat försvarligt istället för försumligt. Möjligen har ledamoten iakttagit det han ansett som det bästa beslutet för bolaget. T.ex. att viss åtgärd måste vidtas omgående för att undvika värdeförstöring. Även försök till rättelse kan anses om en ansvarsfrihetsgrund.<sup>199</sup>

I NJA 2012 s. 858 har en viss bevislättning förelegat för styrelseledamotens exculpering. Försumlighetsprövningen har då ej varit inriktad på formalitetsspörsmål utan på om styrelseledamoten agerat försvarligt i förhållande till den situation bolaget befunnit sig i. Styrelseledamöter i krisande bolag befinner sig oftast i en relativt pressad situation och har att fatta svåra beslut vilket motiverar att man i efterhandsbedömningarna bör ha en förhållandevis generös och förstående syn på vad som gjorts alternativt inte gjorts. HD har i domskälen angett att så länge styrelseledamoten har uppfyllt rimliga krav när det gäller information samt gjort en seriös utvärdering av situationen, finns det ingen anledning till att ifrågasätta de ställningstagande som styrelseledamoten kommit fram till<sup>200</sup>. I fallet har styrelseledamöterna ej ansetts försumliga då de agerat aktivt för att läka kapitalbristen.

Utgångspunkt vid bedömning om ansvar föreligger bör enligt min mening vara i styrelseledamotens agerande. Bedömningen bör även ta väsentlig hänsyn till huruvida ledamoten agerat försvarligt och aktsamt. Syftet med lagstiftningen är att aktivt agera för att skydda borgenärer och så länge syftet åtföljts eller försökt att åtföljas bör man kunna anse att ledamoten agera i lagens syfte och därmed försvarligt. Vilket vidare bör vara motsatsen till försumlighet, som då ej förelegat.

---

<sup>197</sup> Lindskog, 2008, s. 135

<sup>198</sup> Granath, s. 56-58 och Lindskog, 2008, s. 135

<sup>199</sup> Lindskog, 2008, s. 129ff

<sup>200</sup> NJA 2012 s. 858 p. 22

Slutligen anser jag även att hänsyn bör tas till den situation då borgenären är medveten om bolagets ekonomiska missförhållande då förpliktelsen uppstår. Lindskog anger att rättsläget kring denna situation är oklar.<sup>201</sup> Dock anser jag att medansvar i sådana situationer kan ej inträda. Därmed bör det, enligt min mening, vara en ansvarsfrihetsgrund då borgenären är medveten om kapitalbristen. Det finns en del rättsfall som motsätter sig detta, se bland annat hovrättsdomen T1122/96 och tingsrättsdomen T56/93, 60/93.<sup>202</sup>

Emellertid bör det även diskuteras god- och ond tro i detta fall. En borgenär medveten om kapitalbristen bör handla på egen risk och därmed i efterhand inte kunna kräva någonting personligen från styrelseledamöterna. En sådan omständighet bör därmed vara ansvarsbefriande för styrelseledamöter.

Även Torsten Sandström är av likande åsikt och har föreslagit att en ”krisflagga” bör registreras genom aktiebolagsregistret med allmän tillgång. Detta, dels för att varna borgenärer för krisande bolag samt för att ge arbetsro till styrelseledamöterna.<sup>203</sup>

#### 4.3.2.2 Särskilt om ansvarsfrihetsgrunder för tillträdande styrelseledamöters

Förevarande fråga blir således att närmare diskutera vilka möjligheter en tillträdande ledamot har att åberopa ansvarsfrihetsgrund främst av den anledningen att han tillträtt. Tidigare har nämnts att bristfällig information ej kan utgöra en ansvarsfrihetsgrund då det åligger styrelseledamoten själv att kontrollera all tillgänglig information inför ett beslut samt löpande hålla sig underrättad om bolagets ekonomiska utveckling.<sup>204</sup> Frågan förblir således om tillträdandet i sig, därmed kan utgöra en ansvarsfrihetsgrund och ge möjlighet för exculpering.

Lindskog har resonerat kring situationen då tillträdande styrelseledamot inträder under pågående ansvarsperiod. I NJA 2012 s. 858, vilket följer nedan, hänvisar man till Lindskog resonemang vilket framfördes redan 2008 och där han menar att

---

<sup>201</sup> Lindskog, 2008, s. 142

<sup>202</sup> Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 189 och 345

<sup>203</sup> Sandström, 2013

<sup>204</sup> Andersson, 2010, s. 266-267

en konsekvens av det solidariska styrelseansvaret är att en tillträdande styrelseledamot kan bli behäftad med ansvar omedelbart vid tillträdestidpunkten.<sup>205</sup> Emellertid anger han även att visst överseende bör finnas för tillträdande styrelseledamot och denne bör även ges tid för att sätta sig in i bolagets ekonomiska situation. Han ställer sig vidare tveksam till att den information som tillträdande ledamot besitter om bolagets ekonomiska förhållande bör ligga till grund för prövningen om ansvarsfrihet. Tveksamheten stödjer han på att det vore orimligt då en informerad tillträdande styrelseledamot skulle ställas i sämre position än en oinformerad då det ej heller föreligger någon rättslig skyldighet att vara informerad på förhand.<sup>206</sup> Lindskog anser att en vad han kallar ”smekmånad” bör föreligga där styrelseledamot kan inhämta information och göra ett ställningstagande oberoende av föregående kunskap.<sup>207</sup>

Paralleller kan dras till situationen då styrelsesuppleant inträder i styrelseledamots ställe. Även i denna situation kan styrelsesuppleanten anses ha ett medansvar vid tillträdestidpunkten, trots bristande information. Granath menar att det ligger i suppleantens uppdrag att hålla sig à jour med bolagets ekonomiska utveckling, trots att tillträdande ej är aktuellt för situationen.<sup>208</sup> Carl Svernlöv anser å andra sidan att denna slutsats vore allt för långtgående.<sup>209</sup> Han menar att suppleanten kan under inga omständigheter hålla sig informerad i samma omfattning om bolagets utveckling och därmed vid inträdande tidspunkten besitta samma insikt som en ordinarie ledamot. Svernlöv menar vidare att detta torde utgöra en väsentlig möjlighet för exculpering och således torde en viss inkörningsperiod räknas suppleanten tillgodo.<sup>210</sup> Det samma torde därmed gälla nytillträdande styrelseledamöter.

Rättsfallet NJA 2012 s. 858 behandlar situationen med tillträdande styrelseledamöter.<sup>211</sup> HD anger, i likhet med Lindskog, att ansvarsgrund träffar

---

<sup>205</sup> Lindskog, 2008, s. 158

<sup>206</sup> Lindskog, 2008, s. 159

<sup>207</sup> Lindskog, 2008, s. 159-160

<sup>208</sup> Granath, 1994, s. 60

<sup>209</sup> Svernlöv, 2002, s. 176

<sup>210</sup> Svernlöv, 2002, s. 176

<sup>211</sup> NJA 2012 s. 858: Två styrelseledamöter tillträdde under pågående ansvarsperiod. Vid tillträddandet agerade de skyndsamt och läkte kapitalbristen. Dock ansåg TR och HovR att detta ej var tillräcklig för att läka kapitalbristen och pågående ansvarsperiod. De dömdes därmed av TR och HovR till att ersätta de förpliktelser som uppkommit därefter. HD resonerade annorlunda och bedömde att styrelseledamöterna

samtliga ledamöter, även nytillträdde och med detta kan en tillträdande ledamot kliva direkt in i en ansvarssituation. Dock anger HD vidare att en styrelseledamot som tillträder i en förevarande ansvarssituation bör ges viss tid för att sätta sig in i bolagets situation och därefter skäligen tid för att vidta relevant åtgärd. När nämnd tidsperiod förflutit åligger det emellertid ledamoten att vidta åtgärd som tidigare underlåtit för att avsluta ansvarsperioden. Vid bedömningen av hur lång tid en tillträdande styrelseledamot bör ha på sig bör avgöras med hänseende till omständigheterna i det enskilda fallet.<sup>212</sup>

Flera åsikter har framförts i analyser av rättsfallet NJA 2012 s. 858. En som analyserat rättsfallet är Håkan Andersson.<sup>213</sup> Han diskuterar situation vid styrelsetillträde i förevarande ansvarsperiod och beskriver att då en ny styrelseledamot tillträder ska två tidsaspekter beaktas för att kontrollera ansvarsfrågan.<sup>214</sup> Den första tidsaspekten är ”informationstiden” och den andra är ”åtgärdstiden”. Dessa tidsramar börjar enligt honom löpa vid den tidpunkt den nya styrelseledamoten tillträder och vad som hänt innan denna tidpunkt kan ej föranleda ett retroaktivt ansvar.<sup>215</sup> Han menar således även att styrelseledamoten inträder i den situation som företaget befinner sig i och därmed kan bli tvingad till att vidta åtgärder omedelbart.<sup>216</sup> Vid bedömning av nytillträdde styrelseledamots ansvar måste man sätta sig i den faktiska situationen. Man kan ej heller lägga för stor vikt vid det ”ideala” handlingsalternativet, utan måste istället se att en godtagbar adekvat handling utfördes. Flera handlingsalternativ medför risker och det är endast i efterhand som effekterna av dessa kan bedömas.<sup>217</sup>

Flera författare samt analytiker anses vara överens om att viss hänsyn bör tas till nytillträdde styrelseledamöter och menar att det bör föreligga en viss tidsfrist då en styrelseledamot tillträder för att ge denna tid till att sätta sig in i bolagets situation.<sup>218</sup>

---

agerat försvarligt i situationen och agerat inom skäligen tid efter tillträdet till styrelsen. Därmed var ansvarsperioden avslutad innan förpliktelseerna i fråga uppstod.

<sup>212</sup> NJA 2012 s. 858 p. 13

<sup>213</sup> Andersson, 2013

<sup>214</sup> Andersson, 2013

<sup>215</sup> Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 148

<sup>216</sup> Andersson, 2013

<sup>217</sup> Andersson, 2013

<sup>218</sup> Se bl. a. Sandström, 2010. Thomaeus, 2010 & Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 148

Torsten Sandström har analyserat hovrättens dom i ovan beskrivna rättsfall, NJA s. 858, och kritiserar deras avgöranden och menar, likhet med vad högsta domstol senare dömde, att man ej kan lägga så stor tyng kring formalitetskraven enligt ABL.<sup>219</sup> Han anser i detta fall att man måste se till parternas goda vilja att avhjälpa problemet. Han menar vidare att syftet med lagen om upprättande av kontrollbalansräkning enligt lagstiftaren är att undvika att bolaget drivs vidare med endast förhoppningen om läkning.<sup>220</sup> En styrelseväxling ska ej innebära att ansvaret upphör, dock anser han att då styrelseväxling sker kan lagen ej strikt följas. Han anser att lagstiftaren har gett ett friare utrymme för att bedöma vad som sker då ny styrelse tillträder än vad HovR gör i NJA 2012 s. 858, och att det inte kan bedömas enligt samma normer som om då den gamla styrelsen hade suttit kvar.<sup>221</sup>

Frågorna som föreligger, enligt min mening, för om *tillträdande* skall anses som en ansvarsfrihetsgrund blir således först och främst huruvida en inkörningsperiod bör föreligga för ledamoten att sätta sig in i bolagets situation samt om beaktning av den information som tillträdande styrelseledamot vid tillträdestidpunkten besitter skall göras i prövningen om ansvarsfrihet.

Man kan vidare diskutera huruvida det vore rimligt att beakta den tillträdande ledamotens befintliga information om bolaget vid tillträdestidpunkten. Ett rimligt avgörande, enligt mig, bör utgå ifrån de förutsättningar som föreligger då styrelseledamoten tillträder, vilket det också gjorts i fall T2213/07 från 2007 där man utgått från den tillträdande styrelseledamotens tidigare relation med bolaget samt vilken information denne haft i bolagets ekonomiska situation och utveckling.<sup>222</sup> Att göra sådana bedömningar vore dock mer komplicerande, omständigheterna nämns djupare i avsnitt 4.3.1.2 om ansvarsperioden för tillträdande styrelseledamöter.

Frågan som blir relevant för diskussion blir således om det bör föreligga en inkörningsperiod i styrelsearbetet, alternativt informationsfrist samt åtgärdsfrist. I fall NJA 2012 s. 858 har ett tidsmässigt utrymme för ledamoten att sätta sig in i

---

<sup>219</sup> Sanström, 2010

<sup>220</sup> Sandström, 2010

<sup>221</sup> Sandström, 2010

<sup>222</sup> Hovrätten för västra Sverige, 2007, T2213/07



bolagets ekonomiska situation godtagits. Högsta domstol anger att detta utrymme bör vara av ”betydande” tid, därutöver måste även erforderlig tid ges för övervägande om beslut och genomförande av åtgärder. Dock bör noteras att efter ledamoten satt sig in i bolagets ekonomiska situation intar han samma position som övriga styrelseledamöter.<sup>223</sup> Emellertid anser jag att ”tillträdande” generellt bör ses som en ansvarsfrihetsgrund.

Vidare leder detta till att de tidsfrister som kan anses rimliga måste diskuteras. I en tingsrättsdom<sup>224</sup> från 2008 nämns att praxis för skäligt rådrum vid tillträdande i styrelse är en till två månader. Inkluderande både informationstiden samt åtgärdstiden, dock kan detta variera, vilket nämnts tidigare.

Om man infört i lagen, likt med vad Lindskog och Andersson anser, en tidsfrist för nytillträdd styrelseledamot att sätta sig in i bolagets situation samt en tidsfrist för att fatta verkställande beslut, skulle detta medföra att osäkerheten för ansvarsförhållandena minimerades men att lagens syfte bibehålls. Vad utgör då en lämplig tidsfrist? Detta bör givetvis bero av flera faktorer. ”Betydande tid” utgör ett svårtolkat begrepp och bör skilja sig i omfattning beroende på bolagets storlek och dess historik.

En utgångspunkt i situationen bör enligt mig vara cirka en månad. Tidsfristen får dock ej vara för lång då den fördröjer hela styrelsearbetet. Beslut som fattas av övriga styrelsen under denna period kan ej ligga till last för den tillträdande styrelseledamoten. Beslut som fattas därefter bedöms i likhet med övriga styrelseledamöters ansvar. Undantag från denna regel bör dock enligt mig föreligga, i likhet med Anderssons åsikt om upprättandet av första kontrollbalansräkning<sup>225</sup>, där bevisning för kortare tidsfrist åvilar borgenären och bevisning för längre tidsfrist åvilar styrelseledamoten.

---

<sup>223</sup> Se Nerep och Samuelsson, Aktiebolagslag (2005:551) 25:18, Lexino, 2013-07-01

<sup>224</sup> Stockholm Tingsrätt, 2008, T12127/07

<sup>225</sup> Andersson, 2010, s. 258, alt. se kapitel 4.2

## 4.4 Särskilt om utträdande styrelseledamots ansvar

### 4.4.1 Ansvarsperioden

#### 4.4.1.1 Allmänt

Ansvarsperiodens början har diskuterats mer ingående i avsnitt 4.3.1.1, I följande kapitel kommer jag att behandla ansvarsperiodens slut och de handlingar som därmed sätter stop för en pågående ansvarsperiod. Noteras bör således att de handlingar som uppkommit innan ansvarsperiodens slut bestå och kan ej elimineras genom att avsluta ansvarsperioden.<sup>226</sup> Som tidigare nämnts utlöses en ansvarsperiod av att styrelsen som kollektivt organ underlåter lagstadgad handling enligt 25 kap. 18 § ABL. Ansvarsperiodens slut anges vidare i 25 kap. 20 § ABL där det framgår att ansvar enligt 18 och 19 §§ inte omfattar förpliktelser som uppkommit sedan: (1) en ansökan enligt 17 § 2st. gjorts, (2) en kontrollbalansräkning som utvisar att bolagets eget kapital, beräknat enligt 14 §, uppgår till det registrerade aktiekapitalet och granskats av bolagets revisor och lagts fram på bolagsstämma. (3) bolagsstämman, Bolagsverket eller domstol har beslutat om likvidation.

Vidtar styrelsen någon av de tre ovanstående punkterna innebär det därmed att ansvarsperioden avslutas och förpliktelser uppkomna därefter åligger ej styrelseledamotens personliga ansvar. Emellertid består, som tidigare nämnts, förpliktelser uppkomma innan ansvarsperiodens avslut.

Ansvarsperioden kan även avslutas genom läkning av kapitalbristen enligt 25 kap 20 § 2p. ABL. Detta kan ske genom kapitaltillskott genom bland annat nyemission, vilket då leder till ansvarsperiodens slut. Emellertid medför kapitalläkningen i sig inte att ansvarsperioden är avslutad och det är där med ej tillräckligt av endast läcka kapitalbristen.<sup>227</sup> Läkningen måste återföljas av lagstadgade handlingsåtgärder vilket innebär att verifierande kontrollbalansräkning måste upprättas och granskas av revisor samt framläggas på bolagsstämma. Det är inte förrän kontrollbalansräkning har blivit framlagd på

---

<sup>226</sup> Prop. 2000/01:150 s. 47 och 99

<sup>227</sup> Se bland annat NJA 2012 s. 858 m.fl.

bolagsstämman som man kan anse ansvarsperioden avslutad och rättelse därmed skett.<sup>228</sup>

Att ansöka hos rätten om likvidation torde i likhet med p. 3 enligt ovan gälla som en avslutande handling för ansvarsperioden. Detta kan göras av vem som helst förutsatt att behörighet för sådan åtgärd föreligger.<sup>229</sup> Likaså torde även försätta bolaget i konkurs innebära att ansvarsperioden avslutas, då detta kan likställas med en ordnad avveckling av bolaget.<sup>230</sup> Lindskog menar dock att konkurs ej hindrar bolaget från att ådra sig nya förpliktelser, varför han anser att vissa behov av ett tidsmässigt stopp föreligger.<sup>231</sup>

Av 25 kap. 18 § 1 st. ABL *in fine* framgår det att ansvarsperioden kan avslutas genom frivillig rättelse.<sup>232</sup> Av lagtexten, 25 kap. 18§ 2st ABL anges att ansvar föreligger medan underlåtenheten består, motsatsvis innebär detta att då ej underlåtenhet längre består föreligger inget ansvar. Lindskog trycker på en viss oklarhet i rättsläget angående ansvarsperiodens avslutande genom rättelse.<sup>233</sup> Han menar att det inte framgår av lagtexten om det är den första adekvata handlingen som medför avslutet eller om det är rättelsen i sig som innebär avslutningstidpunkten.<sup>234</sup> Jämförelse kan ske med p. 2 enligt ovan där ansvarsperioden först avslutas med att den verifierande kontrollbalansräkningen läggs fram på bolagsstämman. Där med måste hela steget av rättelse ske, inte endast början av handlingen. Lindskog vill dock framhäva att vid första steget i processen mot rättelse består ej längre underlåtenheten och därmed kan man bedöma att ansvarsperioden är avslutad. Lindskog anser därmed att ej rättelsen torde vara fullbordad för att ansvarsperioden skall anses som avslutad.<sup>235</sup>

Enligt min mening har NJA 2012 s. 858 bidragit till en del förvirring angående konsekvensen av en rättelse.<sup>236</sup> HD har i fallet bedömt att upprättande av

---

<sup>228</sup> Jmf bl. a. med NJA 2012 s. 858, där följande procedur ej togs i beaktning utan HD ansåg att det passerat så pass lång tid efter det att den första KBR skulle upprättats att enda åtgärden var att läka aktiekapitalet.

<sup>229</sup> Lagkommentarer, Samuelsson, KARNO, 25:20 ABL

<sup>230</sup> Prop. 2000/01:150 s. 35

<sup>231</sup> Se mer: Lindskog, 2008, s. 152

<sup>232</sup> Lindskog, 2008, s. 129 & prop. 2000/01:150 s. 101

<sup>233</sup> Lindskog, 2008, s. 129

<sup>234</sup> Lindskog, 2008, s. 153

<sup>235</sup> Lindskog, 2008, s. 153ff

<sup>236</sup> Se bl. a. Nydén 2013

kontrollbalansräkning ej vore tillräckligt i fallet och att enda alternativet för att rädda bolaget var att läka kapitalbristen alternativt försätta bolaget i likvidation.

Fredrik Nydén är av åsikten att HD med denna dom komplicerat lagstiftningen ytterligare och därmed skapat ytterligare förvirring. Han anser att HD:s bedömning är hård, där HD har gjort bedömningen att upprättandet av en kontrollbalansräkning ej vore tillräckligt för att stoppa ansvarsperioden och att möjligheterna var då istället likvidation eller läkning av kapitalbristen. Nydén menar med detta att HD har skärpt lagstiftningen genom praxis på ett negativt sätt då han menar att styrelseledamöter genom detta skulle bli betalningsansvariga under längre period än tidigare. Ansvarsperioden stoppas ej längre av att (då kapitalbrist varat under längre period) av att kontrollbalansräkning upprättas vilket innebär att man här går ifrån gällande lagstiftning.<sup>237</sup>

Frågan som återstår är dock om utträdande ut styrelsen avslutar ansvarsperioden för en styrelseledamot. Detta behandlar jag nedan.

#### 4.4.1.2 Särskilt om ansvarsperioden för utträdande styrelseledamöter

Olika åsikter har framlagts hur ansvaret och ansvarsperioden ska bedömas för en utträdande styrelseledamot som utträder under pågående ansvarsperiod. Att han har medansvar för de förpliktelser som uppkommit under ansvarsperioden fram till hans utträde kan anses som en självklarhet.<sup>238</sup> Den styrelseledamot som utträder innan kapitalbrist uppstår kan ej heller åläggas något ansvar.

Lindskog beskriver att en anledning för att ansvarsperioden och därmed medansvaret ska upphöra i och med utträdet ur styrelsen talar för att han ej längre sitter i position att påverka de handlingar samt de ekonomiska beslut som sker i bolaget och fattas av styrelsen.<sup>239</sup> Medansvaret har i detta avseende förlorat sin påtryckande funktion. Han resonerar dock vidare och menar att anledning till att ansvarsperioden och därmed medansvaret bör vara kvardröjande talar reparationsfunktionen. Han menar visserligen att det första argumentet väger tyngre med att en styrelseledamot inte borde kunna lämna styrelsen utan vidare.<sup>240</sup>

---

<sup>237</sup> Nydén 2013

<sup>238</sup> Lindskog, 2008, s. 159ff & Granath, s. 60

<sup>239</sup> Lindskog, 2008, s. 157

<sup>240</sup> Lindskog, 2008, s. 156-157

Lindskog menar även att då styrelseledamot avträder från sin position upphör ej ansvarsperioden.<sup>241</sup> Ansvarsperioden avslutas för den enskilda utträdande ledamoten, om och endast om, han själv försökt handla enligt det mönster lagstiftningen anger vid kapitalbrist eller om denna har med tillit till den tillträdande/kvarvarande styrelsen att uppfylla dessa krav.<sup>242</sup> Vidare menar Lindskog att ansvaret måste upphöra om ledamoten gjort ett utträde under betryggande omständigheter och då det ej längre föreligger påverkningsmöjligheter. Han anser dock att det personliga betalningsansvaret ej kan upphöra i de fall då styrelseledamot avgått endast för att undgå betalningsansvar och undvika de förpliktelser som anges i lagtexten, därför anser han att vederbörande bör vidta åtgärder själv alternativt hysa tillit att efterträdande/kvarvarande styrelse vidtar dessa utan dröjsmål.<sup>243</sup>

Oppenheimer, Blomberg och Mandorff anser, likt Lindskog, att en styrelseledamot behåller ansvar, även för förpliktelser uppkomna efter utträde, om ej denne försökt vidta de skyldigheter som föreligger enligt aktiebolagen 25 kapitlet 13-20§§. Ledamoten kan då endast undgå ansvar om vederbörande visat att han eller hon ej agerat försumligt.<sup>244</sup> Dock beskriver Oppenheimer, Blomberg och Mandorff även motsatsvis att ansvarsperioden kan avbrytas genom utträde ur styrelsen.<sup>245</sup>

Granath står vidare för den uppfattningen att styrelseledamot endast kan komma att bli ansvarig för de förpliktelser som uppkommer till och med den dag då vederbörande avgår och anser att avgång är ett måste för att undkomma ansvar, därmed vill han framhäva att enbart reservation räcker ej.<sup>246</sup> Han kan ej se någon vidare problematik av ansvaret för utträdande styrelseledamot förutom den svårighet som föreligger att avgöra vid vilken tidpunkt uppdraget avslutas.<sup>247</sup>

Hovrättsdomen T4430-11 från 2013 om medansvaret för tidigare styrelseledamot då bolaget sålts vidare utan tillgångar. I fallet var de nya köparna medvetna om

---

<sup>241</sup> Lindskog, 2008, s. 157

<sup>242</sup> Lindskog, 2008, s. 157

<sup>243</sup> Lindskog, 1995, s. 239. Lindskog, 2008, s. 156ff

<sup>244</sup> Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 77

<sup>245</sup> Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 36

<sup>246</sup> Granath, s. 60

<sup>247</sup> Granath, s. 60. Mer ingående om styrelseuppdragets start- samt slutpunkt behandlas under kapitel 3.

den föreliggande ekonomiska situationen och därav ansåg man att den utträdande styrelseledamoten lämnat bolaget i god tro vilket vidare behandlas under ansvarsfrihetsgrunder. Motsatsvis torde därav gälla om de nya köparna samt styrelseledamöterna ej varit medvetna om att bolaget var underkapitaliserat vid köpet, vilket dock i detta fall var uppenbart.

Enligt min åsikt mot bakgrund av flera rättsfall<sup>248</sup> följer medansvaret den styrelseledamot som utträder under pågående ansvarsperiod. Därmed kan ett utträdande ej likställas med att ansvarsperioden avslutas. Detta kan endast ske i de fall då styrelseledamoten gjort vad honom ankommit och i största möjliga mån försökt nå rättelse alternativt försökt åstadkomma adekvata åtgärder vilka lagstiftningen påbjuder.

Domstolarnas, mer ofta, gemensamma utgångspunkt ligger i likhet med vad Lindskog anser angående de fall då styrelseledamot utträder under pågående ansvarsperiod. Vilket kan anses rimligt då ett utträde ej bör vara en utväg för att undkomma ett personligt ansvar. Som styrelseledamot påtar man sig ett stort ansvar för bolagets gentemot borgenärer och därav bör ansvaret ej vara enkelt att undkomma. En styrelseledamot som varit involverad i en ansvarsperiod torde därmed bli ansvarig för att denna ansvarsperiod avslutas på ett adekvat sätt.

I detta anseende bör det enligt min mening därav vara fullt möjligt att lagstifta angående ansvarsperioden för utträdande styrelseledamöter. Ur en sådan lagstiftning bör det framgå att ansvarsperioden och därmed medansvaret inte upphör genom att styrelseledamoten utträder från styrelsen. Ansvarsperioden kan endast avslutas genom adekvata handlingar alternativt genom utträde i god tro. Man skall därmed ej undkomma det personliga ansvaret genom ett utträde, det för att ta lagens syfte i hänsyn, det vill säga att aktiebolagens handlingsdirigerande mönster skall återföljas och borgenärer skall skyddas.<sup>249</sup> Det bör dock föreligga ansvarsfrihetsgrunder som möjliggör för styrelseledamoten att exculpera sig.

---

<sup>248</sup> Svea Hovrätt 2012, T8871/11, Svea Hovrätt, 1990, T1272/89, Stockholms Tingsrätt 2011, T2771/10, Vänersborgs Tingsrätt 2010, T2852/09, Stockholm Tingsrätt 2008, T1008/06,

<sup>249</sup> Prop. 2000/01:150 s. 43-44ff

## 4.4.2 Ansvarsfrihetsgrunder

### 4.4.2.1 Allmänt

Ansvarsfrihetsgrunderna behandlas mer allmänt under avsnitt 4.3.2.1. Därav finns ingen anledning för att behandla dessa åter utan hänvisning görs till nämnda avsnitt.

### 4.4.2.2 Särskilt om ansvarsfrihetsgrunder för utträdande styrelseledamöter

I avsnitt ovan behandlas ansvarsperioden och slutsatser kan dras att ansvarsperioden kvardröjer även då styrelseledamot utträder ur styrelsen. Dock bör möjligheter för exculpering föreligga, vilket skulle innebära att ledamot kan visa att denna ej agerat försumlig. Två olika ansvarsfrihetsgrunder bör föreligga för den som utträder ur en styrelse under en pågående ansvarsperiod. Ledamoten bör kunna exculpera sig enligt två principer: Om han kan visa (1) att han utträtt i god tro alternativt (2) att han agerat försvarligt.<sup>250</sup>

Torsten Sandström anser att det vore en orimlighet att hålla en styrelseledamot personligt ansvarig som lämnat bolaget i god tro.<sup>251</sup> Att *god tro* skulle utgöra en ansvarsfrihetsgrund skulle vidare innebära att den utträdande ledamoten ej längre kan hållas ansvarig för förpliktelser som uppkommit efter dennes avgång. God tro bör i fallet avse att den utträdande styrelseledamoten har skäl till att anta att adekvata åtgärder utförs enligt föreskriven tidsfrist alternativt att kvarvarande styrelsemedlemmar handlar skyndsamt för att avsluta ansvarsperioden. Då det finns skäl för den utträdande styrelseledamoten att anta detta kan man anse att den individuella ansvarsperioden är avslutad.

I hovrättsdomen T4430-11 från 2013 som tidigare nämnts har *god tro* använts som en ansvarsfrihetsgrund och den före detta styrelseledamoten har därmed undkommit ansvaret genom att hon besatt skälig anledning till att anta att åtgärder för att avsluta ansvarsperioden skulle utföras skyndsamt av efterkommande styrelse och det därmed inte förelåg någon anledning till att tvivla på att adekvata åtgärder skulle utföras baserat på den information som den efterkommande

---

<sup>250</sup> Se bl.a. Sandström 2013 och Andersson, 2013

<sup>251</sup> Sandström, 2013

styrelsen innehade om bolagets ekonomiska situation. Den ekonomiska situationen för dessutom uppbar för köparen vilket styrkte den goda tron.

Den andra ansvarsfrihetsgrunden utgörs av då styrelseledamot agerat försvarligt och därav anser att medansvaret bör elimineras efter utträddandet. Till den del kan paralleller dras till *reservation* eller då styrelseledamot befunnit sig i *minoritet i styrelsen*. Om styrelseledamot ensam har försökt uppnå rättelse eller ensam försökt få till stånd det styrelsen är ålagd till att göra, kan han ej senare bli personligt ansvarig för de förpliktelser som uppkommit därefter, vilket då även bör gälla vid utträddande. Om styrelseledamoten innan utträddandet har försökt att följa de handlingsdirigerande åtgärder som anges enligt lagstiftningen men då detta omöjliggjorts av övriga ledamöter och därefter har avgång skett, kan förpliktelserna uppkomna därefter ej ligga honom till last.

Dessvärre innebär det, om exculpering ej blir möjlig, att ansvarsperioden fortgår till dess att antingen bolaget likvideras eller adekvat handling utförs. Emellertid begränsas borgenärens möjlighet till att kräva fordringarna av 25 kap. 20 a § ABL.

#### **4.4.3 Preskription enligt 25 kapitlet 20 a §**

Ur 25 kap. 20 a 1 st. ABL framgår att ansvar enligt 18 och 19 §§ upphör, om inte talan om sådant ansvar väcks inom tre år från uppkomsten av sådan förpliktelse som ansvaret avser eller från ett år från det att förpliktelsen skulle fullgjorts.

Paragrafen trädde i kraft den 1 maj 2013, därförinnan har uppkomna förpliktelser först preskriberats efter tio år enligt preskriptionslagen (1981:130). Flera remissinstanser har menat att den tioåriga preskriptionen som tidigare var lagstiftad vore strängare är nödvändigt mot bolagets företrädare.<sup>252</sup>

Den nytillkomna paragrafen har inneburit en viss lättnad för styrelseledamöter som tre år efter en konkurs kan sätta ett definitivt avslut på ansvarsperioden. 25 kap. 18§ ABL är till som påtryckningsmedel för att göra det som enligt lag anses korrekt för ett krisdrabbat bolag. Enligt förevarande regering uppnås samma effekt även med en treårig frist, de menar att den bör vara så kort som möjligt men

---

<sup>252</sup> Prop. 2012/13:65 s. 6



ändå uppnå samma effekt.<sup>253</sup> Det betonas att syftet med bestämmelserna i 25 kap. 13-20 §§ ej i första hand är att tillförsäkra borgenärernas fordringar utan sätta press på styrelsen till att utföra de åtgärder som är föreskrivna enligt lag då det råder kapitalbrist i bolaget.<sup>254</sup>

Genom ändring av preskriptionstiden för betalningsansvar enligt 25 kap. ABL har även verksamheten för de som satt i system att genom årsredovisningarnas revisionsberättelse söka upp fordringsägare och därigenom kräva enskilda styrelseledamöter på betalning försvårats. Tidigare utgjorde detta en belastning för rättssystemet och utförandet var dessutom oetiskt. Situationen kunde förhålla sig som så att åtta år efter en bolagskonkurs kom krav från fordringsägare genom ombudsverksamheter. Den ansvariga styrelseledamoten har vanligtvis åtta år efter konkursen gått vidare och möjligen även startat ny näringsverksamhet, därför blir det även svårt för styrelseledamoten att så lång tid efter konkursen exculpera sig med reella bevisunderlag. Under de åtta år som passerat har även räntor vuxit på fordringarna och skulden kan därmed ofta ej sättas i relation till ansvaret.

En fråga jag kommer till att tänka på rörande preskription, är om det bör föreligga någon preskription av ansvarsperioden för utträdande styrelseledamöter? Låt mig illustrera ett exempel. En styrelseledamot, N.N., utträder ur styrelsen och bör enligt ovanstående besitta fortsatt medansvar då N.N. utträtt utan intyg från kvarvarande styrelseledamöter om att de ska vidta adekvata åtgärder. Inte heller har N.N. försökt att genomföra de enligt lag krävda åtgärder för att avsluta medansvarsperioden innan han utträdde. Att N.N. besitter fortsatt medansvar kan därmed anses rimligt. Efter utträdandet har således N.N. ingen påverkningsmöjlighet på kvarvarande styrelse, det kan likaväl även skett flera utbyten av styrelseledamöter under kort period efter N.N. utträtt. Kvarvarande styrelseledamöter är ej medvetna av vad som förväntas av dem och de fortsätter driva bolaget under en längre period trots det är underkapitaliserat. Låt säga att bolaget drivs vidare i fem år underkapitaliserat innan det försätts i konkurs. Hur länge kan N.N. anses vara medansvarig? Bör det ej föreligga att avslut på ansvarsperioden för en styrelseledamot som utträtt?

---

<sup>253</sup> Prop. 2012/13:65 s. 7

<sup>254</sup> Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 78

Lagen vill använda medansvarssanktionen som ett påtryckningsmedel. Vidare anser jag att ansvaret bör vara skäligt. Skäligt vore inte att N.N. blir medansvarig för förpliktelser som uppstått fem år efter hans utträde ur styrelsen. En lämplig åtgärd vore, enligt min mening, en preskription av ansvarsperioden efter t.ex. sex månader. Därmed bli han sanktionerad, dock ej på ett oskäligt vis.

# 5. In- och utträdande styrelseledamöters ansvar enligt 29 kap. ABL

## 5.1 Inledning

Följande kapitel kommer därav att behandla styrelseledamöters skadeståndsansvar enligt 29 kap. ABL. Kapitlet kommer först ge en allmän behandling av ämnet och därefter följer ett avsnitt som behandlar då överträdelser sker av borgenärsskyddsreglerna i ABL. Sist följer skadeståndsansvaret för in- och utträdande styrelseledamöter.

I följande ska endast fall då oaktsamhet legat till grund för skadeståndsanspråket behandlas och därmed behandlas ej då styrelseledamot uppsåtligt överträder lagstiftningen.

## 5.2 Skadestånd enligt 29 kap. ABL

### 5.2.1 Allmänt

Skadeståndsreglerna enligt 29 kap. ABL utgör specialreglering av en ren förmögenhetsskada.<sup>255</sup> Emellertid är inte skadeståndsreglerna i 29 kap. ABL uttömmande, utan kan även kompletteras av allmänna skadeståndsrättsliga principer.<sup>256</sup> Det aktiebolagsrättsliga skadeståndsansvaret har en central betydelse för att se till så att styrelseledamöter och VD agerar enligt lag och iakttar utövandet av sitt uppdrag. Åtminstone teoretiskt.<sup>257</sup> Skadeståndsregleringen i 29 kap. ABL anses i flera fall bli kompletterade av betalningsansvaret i 25 kap. ABL.<sup>258</sup> Det 29 kapitlets främsta uppgift torde vara att fungera som avskräckande

---

<sup>255</sup> Svernlöv, 2012, s. 32

<sup>256</sup> Svernlöv, 2012, s. 39

<sup>257</sup> Svernlöv, 2012, s. 38

<sup>258</sup> Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 107

och illustrativt för respektive styrelseledamot då dess principiella betydelse är större än den praktiska.<sup>259</sup>

I 29 kap. 1 § 1 st. första meningen. ABL återfinns regler om skadeståndsansvar för stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör. För att skadestånd ska aktualiseras krävs att styrelseledamot uppsåtligt eller av oaktsamhet skadat bolaget, vilket utgör det interna ansvaret. Enligt 29 kap. 1 § 1 st. andra meningen. kan skadestånd även aktualiseras då aktieägare eller bolagsborgenär lider skada, vilket utgör det externa ansvaret. Vidare krävs det vid externt ansvar att lagstiftning t.ex. ABL, ÅRL eller bolagsordningen överträtts. Det externa ansvaret kräver dessutom att det föreligger adekvat kausalitet mellan brott och handling.<sup>260</sup> Vidare kan det externa ansvaret delas in i ytterligare två kategorier: direkt samt indirekt skada.<sup>261</sup> Skada innebär vidare ren förmögensförlust, hypotetisk förmögensförlust eller utebliven vinst.<sup>262</sup>

En skillnad mellan ansvaret enligt 25 kap. ABL och 29 kap ABL är att då ansvar ska aktualiseras enligt 29 kap. ABL måste överträdelsen lett till ekonomisk skada för den berörde.<sup>263</sup>

Följande avsnitt kommer endast beröra det externa skadeståndet för styrelseledamot gentemot borgenärer för indirekt skada med överträdelse av kapitalskyddsreglerna. I förevarande fall kan det endast för borgenärer röra sig om indirekt skada, då det är bolaget som utsätts för den direkta skadan.

### **5.2.2 Närmare om överträdelse av borgenärskyddsreglerna ABL**

Efter att diskuterat det personliga betalningsansvaret enligt 25 kap. ABL faller det sig naturligt att även diskutera under vilka förutsättningar som skadeståndsansvar kan aktualiseras för styrelseledamot enligt 29 kap. ABL då överträdelser sker av borgenärskyddsreglerna.

Då borgenär gör kreditförlust i form av förlorad leverantörskredit på grund av bolagets insolvens torde borgenären kunna välja mellan 25 kap. ABL och 29 kap.

---

<sup>259</sup> Persson, s. 13

<sup>260</sup> Svernlöv, 2012, s. 38ff. Se även avsnitt 2.3.2

<sup>261</sup> Svernlöv, 2012, s. 39. Se definition i avsnitt 2.3.2

<sup>262</sup> Keisu & Stattin, 2009, s. 147. Läs mer om skadeståndsansvaret enligt 29 kap. ABL i avsnitt 2.3.2

<sup>263</sup> Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, s. 107

ABL för att aktualisera ansvar för en styrelseledamot. Frågan är dock i vilken utsträckning det är möjligt för en borgenär att kräva skadestånd för utebliven kredit av en styrelseledamot.<sup>264</sup> Skadeståndsprocesser enligt 29 kap. ABL är generellt sätt mycket ovanliga och borgenärs möjlighet till ersättning för indirekt skada har närmst ett obefintligt antal prövningar i HD, ett exempel är dock NJA 1979 s. 157.<sup>265</sup>

Bestämmelser gällande styrelseledamöters skadeståndsansvar mot borgenärer framgår ur 29 kap. 1 § 1 st. ABL.<sup>266</sup> Därigenom kan styrelseledamot bli ersättningsskyldig då han agerat oaktsamt inom ramen för sitt uppdrag. Andersson skriver att, för möjligheten för borgenär att föra talan mot en styrelseledamot torde det krävas att överträdelse skett av borgenärsskyddsregleringen, vilka har till ändamål att skydda borgenärer.<sup>267</sup> Därmed krävs en kvalificerad skadehandling.<sup>268</sup>

Av ovan framgår att det måste föreligga förmögenhetsskada för att skadeståndsreglerna enligt 29 kap. ABL ska bli tillämpliga. Enligt 29 kap. 1 § första meningen gällande skadestånd gentemot bolaget förutsätts det att bolaget har av handlingen orsakats av förmögenhetsförlust. Detsamma gäller även borgenärer. Dock innebär det inte alltid att vid överträdelse av kapitalskyddsregleringen en förmögenhetsförlust skett i bolaget, fast än borgenären lider förmögenhetsförlust.<sup>269</sup> För att det skall föreligga indirekt borgenärsskada måste bolagsskadan medfört att bolaget kommit på obestånd eller förvärrat den ekonomiska situationen ytterligare.<sup>270</sup>

Därmed kan styrelseledamot inte bli skadeståndsskyldig *endast* genom att åsidosätta borgenärsskyddsreglerna i ABL.<sup>271</sup> I NJA 1979 s. 157 skriver HD att det först måste föreligga oaktsamhet för att skadeståndsansvar ska inträda, därutöver måste lagöverträdelsen medfört insolvens för bolaget alternativt försämrat en redan rådande insolvens.<sup>272</sup> Om bolaget däremot efter den

---

<sup>264</sup> Andersson, 2010, s. 271

<sup>265</sup> Persson, s. 13-14

<sup>266</sup> ABL 29:1 andra meningen

<sup>267</sup> Andersson, 2010, s. 271

<sup>268</sup> Persson, s. 13

<sup>269</sup> Bergström & Samuelsson, 2012, s. 134

<sup>270</sup> Bergström & Samuelsson, 2012, s. 134

<sup>271</sup> Andersson, 2010, s. 272, se NJA 1979 s. 157

<sup>272</sup> Persson, s. 14

oaktsamma handlingen är solvent torde det enligt HD ej kunna föreligga skadeståndsansvar för styrelseledamot. Trots att bolaget närmat sig en kritisk punkt genom handlingen och utsikterna för borgenären att få betalt minskat.<sup>273</sup>

Andersson menar vidare att även under försättningarna att en styrelseledamots handling är anledningen till att bolaget blivit insolvent är det ej självklart att en enskild borgenär kan kräva skadestånd av en styrelseledamot. Det borde vidare föreligga att inte samtliga borgenärer blir påverkade i samma utsträckning av handlingen.<sup>274</sup>

Andersson anser att vid fråga om skadestånd för överträdelse av kapitalbristreglerna skall frågan prövas utifrån om borgenären skulle fått full återbetalning om ej den skadegörande handlingen förelegat, förut satt att handlingen orsakat insolvens eller förvärrat en redan rådande insolvens. Om svaret på föregående spörsmål är nekande föreligger heller inget skadestånd.<sup>275</sup> För att skadeståndsersättning ska föreligga måste borgenären kunna påvisa att dels bolagets kapital - samt den egna fordran minskat i värde.<sup>276</sup>

Sammanfattningsvis kan det därav konstateras att borgenärens möjlighet till skadeståndsersättning för indirekt skada är mycket små.<sup>277</sup>

Enligt min mening kan därav överskridande av kapitalskyddsreglerna i 25 kap. ABL inte orsaka någon egentligen skada för borgenärerna. Då reglerna enligt 25 kap. ABL aktualiseras är bolaget redan insolvent. Överskridandet av denna reglering skulle därmed ej innebära att bolaget förvärrade den redan rådande situationen. Kapitalbristreglerna är av en mer formell karaktär än praktiskt, då t.ex. en utebliven upprättelse av kontrollbalansräkning inte fogar någon reell skada på bolaget. Rekvisitet att förmögenhetsskada måste föreligga för möjligheten till skadeståndsersättning uppfylls därmed ej. Vare sig det är frågan om skada gentemot borgenär eller mot bolaget.

---

<sup>273</sup> Andersson, 2010, s. 272

<sup>274</sup> Andersson, 2010, s. 272

<sup>275</sup> Jfr SOU 1995:44 s. 427 f. Se Andersson, 2010, s. 273

<sup>276</sup> Persson, s. 14

<sup>277</sup> Persson, s. 16

Emellertid, kan man tycka att då bolaget inte likvideras utan drivs vidare i strid mot 25 kap. 17 § 2st., borde styrelseledamöterna även bli skadeståndsskyldiga mot de borgenärer som tillkommer efter det att bolaget borde ha likviderats. Vid denna punkt har bolaget drivits på obestånd så pass lång tid att det vore näst intill omöjligt att rädda. Fler författare och analytiker har nämnt ”den goda viljan” som en ursäkt för att driva insolventa bolag vidare. Dock bör det föreligga en sådan kritisk punkt där detta ses som omöjligt, det vill säga vid 17 § 2st. Då bolag har drivit förbi denna kritiska punkt finns det således ingen chans för borgenärerna att återfå sin fordran, och bolaget borde därmed inte åtagit förpliktelsen som från början.

Ytterligare en punkt bör nämnas, Torsten Sandström anser att man borde införa en varningsflagga i aktiebolagsregistret.<sup>278</sup> Styrelsen kan genom registret varna framtida borgenärer om att bolaget är insolvent. Ett tillägg till denna idé vore att då styrelse inte höjer denna varningsflagga kan styrelseledamöterna bli solidariskt skadeståndsskyldiga till den borgenär som ingår förpliktelse med bolaget i god tro, trots styrelseledamöternas medvetande om kapitalbristen.

### **5.2.3 Särskilt om in - och utträdande styrelseledamöters ansvar enligt 29 kap. ABL**

Vad gällande skadeståndsansvar enligt 29 kap. ABL för in – och utträdande styrelseledamöter återfinns det ingen lagreglering och endast doktrin i begränsad utsträckning. Vilket gissningsvis är av anledningen att det knappt finns någon praxis på området av styrelseledamöters skadeståndsansvar enligt 29 kap. ABL mot tredje part.<sup>279</sup>

En person som erhåller uppdrag som styrelseledamot kan ej bli skadeståndsskyldig för sådant som skett dessförinnan dess tillträdande.<sup>280</sup> Rolf Dotevall anser att man besitter ett skadeståndsansvar enligt aktiebolagslagen (dåvarande 15 kap, nuvarande 29 kap. ABL) då man samtycker till uppdraget som ledamot eller faktiskt utövar funktionen som styrelseledamot.<sup>281</sup> Detta gäller även

---

<sup>278</sup> Sandström, 2010

<sup>279</sup> Endast NJA 1979 s. 157

<sup>280</sup> Dotevall, s. 79 samt Se Nerep och Samuelsson, Aktiebolagslag (2005:551) 29:1 (3.5), Lexino, 2013-07-01

<sup>281</sup> Dotevall, s. 82

om man utträtt ur styrelsen, men ändå är verksam- och innehar en funktion som en faktisk styrelseledamot i bolaget.<sup>282</sup>

Jag anser att en tillträdande styrelseledamots ansvar bör aktualiseras i likhet med ansvaret enligt kapitalbristreglerna i 25 kap. ABL. Även i skadeståndshänseende kan man anse att det bör föreligga en viss tidsperiod för att sätta in i bolagets verksamhet innan man kan ta på sig fullt ansvar. Därmed även skadeståndsansvar gentemot bolaget, aktieägare och tredje part så som borgenär. Det framgår av uppsatsen att det kan anses skäligt att det bör föreligga en viss tidsperiod för en nytillträdd styrelseledamot att sätta sig in i bolagets affärer innan fullt ansvar kan tas, i likhet med övriga styrelseledamöter, enligt 25 kap. ABL.<sup>283</sup> Jag ser därmed inte att det bör föreligga någon skillnad för skadeståndsansvaret enligt 29 kap. ABL. Även i detta fall anser jag att det är skäligt med en viss inkörningsperiod för styrelsearbetet och för att ta på sig fullt ansvar.

En fråga som förligger är hur det skulle förhålla sig om den tillträdande styrelseledamoten fattar sådant beslut som leder till att bolaget blir insolvent alternativt förvärrar insolvensen på grund av att man inte är tillräckligt insatt i bolagets affärer och ekonomi? Detta torde dock vara knepigt med tanke på att det egentligen inte finns någon exakt grad av kunskap ledamoten bör ha om bolaget innan dess tillträde. Därmed kan jag inte anse det mer än rätt för en nytillträdd ledamot att få möjlighet att sätta sig in i bolagets angelägenheter.

Vad gällande utträdande styrelseledamöters skadeståndsansvar enligt 29 kap. ABL är det en svårare och mer diffus fråga enligt mig. Frågan man då får ställa sig är om utträdande styrelseledamot har någon skyldig gentemot borgenärer eller mot bolaget. Utträdanget i sig borde ju inte vara en grundande handling för skadeståndsansvar då det inte motsätter sig lagstiftningen. Dock har ansvarsregleringen i 25 kap. ABL visat att den enskilde styrelseledamoten fortfarande besitter medansvar trots att han lämnat styrelsen, borde denne då med besitta skadeståndsansvar fast än han utträtt? Är han efter utträdanget fortfarande ansvarig för vad kvarvarande styrelse åtar sig. Min åsikt är att i detta avseende bör 29 kap. ABL skilja sig från 25 kap. och skadeståndsansvaret bör upphöra i och

---

<sup>282</sup> Dotevall, s. 83

<sup>283</sup> Se bl. a. NJA 2012 s. 858



med utträddet. Även om den utträdande ledamoten är medveten om kvarvarande styrelseledamöters tänkta handlingar som kommer att orsaka insolvens, dock är man ej är skyldig att förhindra någon att begå ett brott eller i detta fall bryta mot stadgad lagstiftning.

Dotevall skriver att ledamot är skadeståndsansvarig under uppdragets tid.<sup>284</sup> Jag drar därmed slutsatsen att han ej anser att skadeståndsansvaret bör kvarstå även efter uppdragets tid. Därmed bör skadeståndsansvaret enligt 29 kap. ABL upphöra vid samma tidpunkt som styrelseuppdraget upphör. Till skillnad från 25 kap. ABL finns därmed inget kvardröjande ansvar.

---

<sup>284</sup> Dotevall, s. 79

## 6. Sammanfattning och några slutord

### 6.1 Några inledande ord

Följande uppsats har härmed kommit fram till att då styrelseledamot tillträder alternativt utträder under en pågående ansvarsperiod föreligger ingen specifik reglering utan ansvarssituationen ska bedömas från fall till fall.<sup>285</sup> Därmed kan inte heller några lagenliga och generella slutsatser dras.

En styrelsesammansättning får rättslig verkan genom anmälan till bolagsverket enligt 8 kap. 13 § ABL. Lagstiftaren har valt denna metod för att underlätta bevisföringen då styrelseledamots in- eller utträdan har haft en betydande roll. Dock utvisar ändå flertalet rättsfall att så inte är fallet. Det mer praktiska tillträdet – alternativt utträdan har en större betydelse. Genom denna metod, uppstår det enligt min mening, ett juridiskt glapp då tillträdet rent praktiskt sker och då anmälan anländer till bolagsverket.<sup>286</sup>

### 6.2 Betalningsansvar enligt 25 kap. ABL

Då styrelseledamot tillträder under en pågående ansvarsperiod kan denna bli behäftat med medansvar direkt vid tillträdestidpunkten.<sup>287</sup> En tillträdande styrelseledamot kan inte ansvara för de förpliktelser som uppstått under ansvarsperioden innan dess tillträde. Därmed föreligger ej ett retroaktivt ansvar för förpliktelser.<sup>288</sup> Ansvarsperioden för den enskilde tillträdande styrelseledamoten börjar i och med dennes första underlåtelse av det som anvisas enligt 25 kap. 18 § ABL, därefter ansvarar denna solidariskt med övriga styrelseledamöter för uppkomna förpliktelser.

---

<sup>285</sup> Prop. 2000/01:150 s. 43

<sup>286</sup> Se kap. 3

<sup>287</sup> Lindskog, 2008, s. 158, NJA 2012 s. 858 p. 13

<sup>288</sup> Oppenheimer, Blomberg & Mandorff, 2013, s. 148

Enligt doktrinen och bl. a. NJA 2012 s. 858 kan tillträdandet i styrelse ses som en ansvarsfrihetsgrund för den enskilde ledamoten inom rimliga gränser.<sup>289</sup> En nytillträdd styrelseledamot har inte samma insikt i bolagets ekonomi som ursprunglig ledamot och bör därav få viss tid för att sätta sig in i bolagets ekonomiska utveckling innan man kan anse att denna underlåter handling och därav startar en medansvarsperiod. Tiden vilken åtgår för att sätta sig in i bolagets förmögenhetsutveckling torde skilja från fall till fall, dock har kring en månad till två månader ansetts som en rimlig åtgång.<sup>290</sup>

Detta är i likhet med min åsikt, då jag anser det orimligt att en nytillträdd styrelseledamot ska bära samma ansvar som övriga styrelseledamöter då den tillträdande ledamoten ej har samma kunskap om bolaget. Jag anser att en huvudregel om inkörningsperiod bör föreligga på t.ex. åtta veckor. Därefter är det upp till borgenären att bevisa om han anser att kortare inkörningsperiod än åtta veckor vore mer rimligt. Likaså är det upp till styrelseledamoten att bevisa om han anser att en längre inkörningsperiod ska vara för handen. Rimligt bör skillnad göras beroende på bolagets storlek samt dess historik.

Ansvarsperiodens slut är dock mer diffust. Ansvarsperioden kan anses bestå fram tills den tidpunkt då rättelse först sker, oavsett om ledamot utträtt ur styrelse eller ej. Möjligheter finns dock för styrelseledamot att fria sig från medansvaret genom ansvarsfrihetsgrunder.

Doktrinen resonerar kring två olika ansvarsfrihetsgrunder då styrelseledamot utträder under pågående ansvarsperiod för att exculpera sig från medansvaret efter utträddandet.<sup>291</sup> Den första innebär att ledamoten lämnar styrelseuppdraget med tilltro till att de kvarvarande ledamöterna gör det de enligt lag är ålagda till att göra.<sup>292</sup> Det vill säga styrelseledamoten lämnar i god tro. Alternativt att ledamoten själv försökt åstadkomma vad som är ålagt honom enligt lag i 25 kap 13-17 §§ och därmed ej kan anses vara försumlig.<sup>293</sup>

---

<sup>289</sup> Se avsnitt 4.3.2.2

<sup>290</sup> Se bl. a. Stockholm Tingsrätt, 2008, T12127/07

<sup>291</sup> Se bl.a. Sandström, 2013 och Andersson, 2013. Mer ingående: se avsnitt 4.4.2.2

<sup>292</sup> Se bl. a. Lindskog, 2008, s. 157 och avsnitt 4.4.2.2

<sup>293</sup> Se bl. a. Lindskog, 2008, s. 157 och avsnitt 4.4.2.2

Det är dock svårt att dra några generella slutsatser och förhållandena bör dömas i fall till fall. Min åsikt är att dessa ansvarsfrihetsgrunder bör föreligga vid utträdan. Dock anser bland annat Granath att medansvaret bör upphöra i och med utträdet. Enligt min åsikt skulle detta dock leda till att styrelseledamöter utträder ut styrelsen under en krissituation i många fall för att undkomma ansvar, vilket ej vore lämpligt.

### **6.3 Skadeståndsansvar enligt 29 kap. ABL**

Vad gällande skadeståndsregleringen enligt 29 kap. ABL för externt skadeståndsansvar gentemot borgenär då det föreligger kapitalbrist i bolaget, måste handlingen förorsaka insolvens för bolaget alternativt att insolvensen förvärras för att borgenären indirekt ska anses skadad.<sup>294</sup> Man kan anse att stor skillnad utgörs av de olika ansvarsregleringarna i ett perspektiv av kapitalbrist under pågående ansvarsperiod. Enligt min mening blir ansvarsreglerna i 29 kap. mycket svåra att aktualisera då det gäller styrelseledamots ansvar gentemot borgenärer, vilket utgörs av de rekvisit som föreligger enligt 29 kap. ABL.

Min åsikt är att då styrelseledamot tillträder i styrelse ska denna inte bli skadeståndsansvarig vid samma tidpunkt som tillträdet. Jag anser att styrelseledamoten bör få en viss tid för att sätta sig in i bolagets affärer och ekonomi innan den kan ta på sig fullt ansvar. Därför föreslår jag att, i likhet med medansvaret enligt 25 kap. ABL, en inkörningsperiod bör föreligga.

Dock, anser jag vidare, att då styrelseledamot utträdder bör skadeståndsansvaret enligt 29 kap. ABL upphöra vid utträdestidpunkten. Detta innebär att man endast kan bli skadeståndsskyldig under uppdragetstid enligt 8 kap. 13 § ABL, med undantag från ovan beskrivna inkörningsperiod.

### **6.4 Några slutord**

Det utgör därmed skillnad i hur ansvaret aktualiseras enligt 25 kap. ABL och 29 kap. ABL. Enligt min mening bör ansvaret aktualiseras likartat. Viss beaktning bör emellertid ske från fall till fall beroende på styrelseledamotens tidigare

---

<sup>294</sup> Persson, s. 14

relation till bolaget. Då styrelseledamot utträder kvardröjer ansvaret enligt 25 kap. ABL medan ansvaret enligt 29 kap. ABL upphör i och med utträdet.<sup>295</sup>

Generellt sätt anser jag att ansvaret enligt 29 kap. ABL är mer riktigt än enligt 25 kap. ABL, då de istället blir ansvariga för den skada de faktiskt orsakat genom handling. Jag anser att ansvaret enligt 25 kap. ABL är alldeles för strängt och i många fall inte heller proportionerligt. 25 kap. ABL bygger på sanktion för styrelseledamot då bolaget förbrukat mer än 25 000<sup>296</sup> SEK ändå kan den enskilda styrelseledamoten bli skyldig hundratusentals kronor fastän ingen direkt skada skett gentemot borgenären.

---

<sup>295</sup> Se bl.a. Lindskog, 2008, s. 159 gällande ansvaret enligt 25 kap. ABL för utträdande styrelseledamöter.

<sup>296</sup> 50 % av 50 000 som enligt ABL 1:5 är miniminivå för aktiekapital

# Käll- och litteraturförteckning

## Offentligt tryck

Statens offentliga utredningar 1995:44 ”Aktiebolagets organisation”

Svensk författningssamling (SFS), Sveriges rikets lag, 2014. Stockholm:

Nordstedts juridik.

Regeringens proposition 2013/14:86 ”Förenklingar i aktiebolagslagen”

Regeringens proposition 2012/13:65 ”Förkortad tid för styrelseledamöters personliga betalningsansvar”

Regeringens proposition 2004/05:85 ”Ny aktiebolagslag”

Regeringens proposition 2000/01:150 ”Likvidation av aktiebolag m.m.”

Regeringens proposition 1997/98:99 ”Aktiebolags organisation”

## Litteratur

Af Sandberg, Catarina. 2007. *Aktiebolagsrätten*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Andersson, Håkan. 2013. *Styrelseansvarets temporala och culpavärderande aspekter*. InfoTorg 2013-01-10

Andersson, Jan. 2010. *Kapitalskyddet i aktiebolag*. 7 uppl. Stockholm: LitteraturCompaniet.

Bergström, Clas & Samuelsson, Per. 2012. *Aktiebolagets grundproblem*. 4 uppl. Stockholm: Nordstedts juridik.

Dotevall, Rolf. 1989. *Skadeståndsansvar för styrelseledamot och verkställande direktör*. Stockholm: Nordstedts förlag.

Granath, Mikael. 1994. *Tvångslikvidation och ansvar enligt ABL 13:2*. 1 uppl. Stockholm: Nordstedts Juridik.

Keisu, Jenny & Sattin, Daniel. 2009. *Bolagsorgan och bolagsstyrning: En introduktion till organisation, styrning och kontroll i aktiebolag och aktiemarknadsbolag*. 1 uppl. Stockholm: Nordstedts juridik.

Lilja, Peter, Skeppstedt, Margarita & Wiberg, Malcom, 2011. *Styrelseansvar – kompendium för styrelseledamöter i aktiebolag*. Helsingborg: Advokatfirman Lindahl.

Lindskog, Stefan. 1995. *Aktiebolagslagen 12- och 13 kap. Kapitalskydd och likvidation* 2 uppl. Stockholm: Nordstedts juridik.

Lindskog, Stefan. 2008. *Kapitalbrist i Aktiebolag: Kommentarer till 25 kap. 13-20 §§ ABL*. 1 uppl. Stockholm: Nordstedts juridik.

Lundén, Björn. 2004. *Styrelseboken praktisk handbok för styrelsearbete i bolag, föreningar och stiftelser*. 5 uppl. Näsviken: Blinfo

Lundén, Björn. 2010. *Aktiebolag Skatt, ekonomi och juridik*. 18 uppl. Näsviken: Blinfo.

Nydén, Fredrik. 2013. *Ny dom från HD – Blev det bättre eller sämre?* Balans nummer 3/2013 s. 40-41

Oppenheimer, Bertil. Blomberg, Gunnar & Mandorff, Göran. 2013. *Företag i kris: Vad en styrelseledamot, aktieägare, advokat, revisor och redovisningskonsult bör tänka på*. 5 uppl. Stockholm: Jure Förlag

Peczenik, Aleksander. *Juridikens allmänna läror*. SvJT 2005 s. 249.

Persson, Roger. 2008. *Undersökning av företrädaransvar för juridiska personer utifrån skatterättslig, bolagsrättslig och straffrättslig synvinkel*. Svenskt näringsliv.

Sandgren, Claes. 2007. *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare*, 2 uppl. Stockholm: Nordstedts Juridik.

Sandgren, Claes, Är rättsdogmatiken dogmatisk? TfR 4-5/2005 s. 650ff

Sandström, Torsten. 2010. *Kapitalbrist i aktiebolag – omdelbar läkning och läkning i efterhand*. InfoTorg. 2010-12-14

Sandström, Torsten. 2012. *Svensk aktiebolagsrätt*. 4 uppl. Stockholm: Nordstedts juridik.

Sandström, Torsten. 2013. *Ansvar för kapitalbrist i aktiebolag – växling av styrelseledamöter*. InfoTorg. 2013-06-12

Stattin, Daniel. 2008. *Företagsstyrning. Styrinstrument och ansvarsföljder i ett aktiebolagsrättsligt perspektiv*. 2 uppl. Uppsala: Juridiska institutionen.

Stattin, Daniel. Rättsfall: *Några frågor om det personliga betalningsansvaret*. JT 2009/10 s. 126

Stattin, Daniel. Recension: ”*Stefan Lindskog, Kapitalbrist i aktiebolag. Kommentar till kap. 25:13–20 ABL, Norstedts Juridik, 2008, 231 s.*”. JT 2009/10 s. 157.

Svernlöv, Carl. 2002. *Aktiebolagets suppleanter*. 2 uppl. Stockholm: Nordstedts juridik.

Svernlöv, Carl. 2011. *Svensk kod för bolagsstyrning*. 4 uppl. Stockholm: Nordstedts juridik.

Svernlöv, Carl. 2012. *Styrelse- och VD-ansvar I aktiebolag*. 2 uppl. Stockholm: Nordstedts juridik.

Thomaeus, Bo. 2010. *Inherited personal liability: never board a sinking ship*. Company & Commercial – Sweden. 2010-12-20

## Internetkällor

Ekonomifakta:

URL: <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Foretagande/Naringslivet/Antal-foretag-i-Sverige/> Hämtat: 2014-12-28

Lagkommentarer, Per Samuelsson, aktiebolagslagen (2005:551), Karnov. Hämtat: 2014-12-28

Lagkommentarer, Per Samuelsson och Erik Nerep, aktiebolagslagen (2005:551), Lexino 2013-07-01 Hämtat: 2014-12-28

Lagkommentarer, författare okänd, aktiebolagslagen (2005:551), Zeto. Hämtat: 2014-12-28

Statistiska centbyrån (SCB):

URL: <http://www.scb.se/foretagsregistret> Hämtat: 2014-12-28



UC Företagsrekonstruktioner Q&A 130610 (PDF):

URL: <https://www.uc.se/om-uc/nyheter/aktuella-nyheter/2013-06-10-lyckade-foretagsrekonstruktioner-har-raddat-2-615-arbetstillfallen.html> Hämtat: 2014-12-

28



# Rättsfallsförteckning

## Sverige

Nytt juridiskt arkiv

NJA 2012 s. 858

NJA 2009 s. 221

NJA 2008 s. 796

NJA 1979 s. 655

NJA 1979 s. 157

### Rättsfall från hovrätterna

Hovrätten för västra Sverige (2013): 4430/11

Svea hovrätt (2012): T 8871/11

Hovrätten för västra Sverige (2007): T 2213/07

Svea hovrätt (2003): T 709/02

Svea hovrätt (1990): T 1272/89

Göta hovrätt (1988): T 33/88

### Rättsfall från tingsrätterna

Attunda tingsrätt (2012): T 553/10

Stockholm tingsrätt (2011): T 2771/10

Vänersborgs tingsrätt (2010): T 2852/09

Uddevalla tingsrätt (2009): T 3812/08

Stockholm tingsrätt (2008): T 12127/07

Stockholm tingsrätt (2008): T1008/0

Gävle tingsrätt (2003): T 1576/02

